

Hititler'den Günümüze Anadolu'da

Dini Törenler ve Tören Mekanları

10-11 ARALIK 2021

Bildiri Özetleri Kitapçığı

Hititler'den Günümüze Anadolu'da

Dini Törenler ve Tören Mekanları

Bildiri Özetleri Kitapçığı

Bu 'Sempozyum Özet Kitapçığı'nda yer alan sunum yazılarının sorumluluğu yazarlarına aittir.
The responsibility of the presentation papers in this 'Symposium Abstract Book' belongs to the authors.

Yayın Tarihi: Aralık 2021

Sempozyum Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Özer ŞENÖDEYİCİ
Prof. Dr. İlknur TAŞ
Doç. Dr. Mustafa Tolga ÇIRAK
Dr. Öğr. Üyesi Eric Luc JEAN
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BOZKUŞ
Dr. Öğr. Üyesi Önder İPEK
Arş. Gör. Dr. Fatma AKIN

Sempozyum Sekreteryası

Araş. Gör. Abdullah Sami SÜMER
Araş. Gör. Hakan YAZAR
Araş. Gör. Nihal BAKIŞÇI

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK
Hitit Üniversitesi
Prof. Dr. Alparslan DEMİR
Tokat Üniversitesi
Prof. Dr. Aygül SÜEL
Hitit Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Tuba ÖKSE
Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Banu MUSTAN DÖNMEZ
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma Muazzez ŞİMŞİR
Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Halil İbrahim ŞİMŞEK
Hitit Üniversitesi
Prof. Dr. Haşim ŞAHİN
Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. İlknur TAŞ
Hitit Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Ali HACIGÖKMEN
Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Ömür HARMANŞAH
University of Illionis
Prof. Dr. Sadullah GÜLTEN
Ordu Üniversitesi
Prof. Dr. Şeyhmus Recai TEKOĞLU
Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Tufan GÜNDÜZ
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Turgut YİĞİT
Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Ali GÜVELOĞLU
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Doç. Dr. Fatma SEVİNÇ ERBAŞI
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Doç. Dr. Fahri MADEN
Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Melike KAPLAN
Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa Tolga ÇIRAK
Hitit Üniversitesi
Doç. Dr. Resul AY
Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Serdar ERKAN
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi
Doç. Dr. Zekeriya İŞİK
Hitit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Cemal SALMAN
İstanbul Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Eric Luc JEAN
Hitit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gökhan KAYA
Hitit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan KASAPOĞLU
Atatürk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BOZKUŞ
Hitit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Önder İPEK
Hitit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Rabia Bahar AKARPINAR
Hacettepe Üniversitesi

Katılımcılar

Prof. Dr. Ali Asker BAL
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

Prof. Dr. Aygöl SÜEL
Hitit Üniversitesi

Prof. Dr. Ayşe Tuba ÖKSE
Kocaeli Üniversitesi

Prof. Dr. Banu MUSTAN DÖNMEZ
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

Prof. Dr. Engin BEKSAÇ
Trakya Üniversitesi

Prof. Dr. Fatma Muazzez ŞİMŞİR
Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. İlknur TAŞ
Hitit Üniversitesi

Doç. Dr. Ali GÜVELOĞLU
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Doç. Dr. Fatma SEVİNÇ ERBAŞI
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Doç. Dr. Mustafa Tolga ÇIRAK
Hitit Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Éric Luc JEAN
Hitit Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Elif AYAN NİZAM
Hitit Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Esen KAYA
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Güzin AĞCA VAROĞLU
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Halit Ahmet ÇİFTÇİ
Süleyman Demirel Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hava KESKİN
Akdeniz Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi İrfan SEVİNÇ
Hitit Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi İsmet TUNÇ
Şırnak Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa BAKAN
Hitit Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Nurşah ÇOKBANKİR ŞENGÜL
Akdeniz Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Zeliha GADDAR
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Araş. Gör. Dr. Ahmet TÜRKAN
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Dr. Durmuş ERSUN
Mardin Artuklu Üniversitesi

Araş. Gör. Dr. Göknur ÇETİNKAYA
Kastamonu Üniversitesi

Dr. Michele CAMMAROSANO
Università degli Studi di Napoli "L'Orientale"

Dr. Ozan Özbudak
Hitit Üniversitesi

Dr. Sevgül ÇİLİNGİR CESUR
Ege Üniversitesi

Öğr. Gör. Arif KUMAŞ
Hitit Üniversitesi

Araş. Gör. Nazan ÖZDEMİR
Ankara Üniversitesi

Öğr. Gör. Yeliz ÖZTÜRK
Hitit Üniversitesi

Dr. Öğrencisi Deniz AKDENİZ
Akdeniz Üniversitesi

Dr. Öğrencisi Ferda GÖKÇE TURGUT
Hitit Üniversitesi

Uzm. Gülgün HOŞNUT GÖL
Diyanet İşleri Başkanlığı

Uzm. Sinan DOĞAN
Milli Eğitim Bakanlığı

Bildiri Özetleri

Yazılıkaya Kabartmalarındaki Tören İmgeleri; Mitolojiden Güncele Uzanan Bir İzlek

Ceremony Images On The Relief Of Yazılıkaya; A Tracking From Mythology To The Current

Prof. Dr. Ali Asker BAL
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

Arkeologlar ve tarihçiler tarafından “bin tanrılı halk olarak” anılan Hititler, senkretik (karma) bir inanç dünyasına sahiptiler. Hitit mitolojisinin merkezinde gök temsili fırtına tanrısı ve yer temsili güneş tanrıçası yer alıyordu. Hattuşaş Ören yerinin iki kilometre kuzeydoğusunda yer alan Yazılıkaya açık hava tapınağı, Hititlerin ulusal inanç merkezidir. Ana galeride, Hattuşaş'ın fırtına tanrısı ve güneş tanrıçası için görkemli bir yeni yıl kutlaması betimleyen kaya kabartmaları yer alır. Hititlerin tanrı ve tanrıcaları antropomorfik (insan biçimli) bir şekilde ele aldıkları için, heykeller de doğal olarak insan formlarında tanrı ve tanrıçaların betimlemeleridir. Hitit mitolojisi ve inanışlarına ait birçok öge, değişim ve dönüşüme uğrayarak halk kültüründe varlığını sürdürmüştür. Anadolu uygarlıkları arasında önemli bir yeri olan Hititler, zengin bir kültürel miras bıraktılar. Anadolu'nun bir efsaneler diyarı olduğu düşünüldüğünde, Hititlere ait birçok imgenin farklı izdüşümlerle yaşadığı rahatlıkla söylenebilir. Bu araştırmada, kabartmalardaki imgelerin, zaman içinde geçirdikleri değişim ve dönüşüm irdelenecektir.

The Hittites, referred to as “the people with a thousand gods” by archaeologists and historians, had a syncretic (mixed) belief world. At the center of Hittite mythology was the storm god representing the sky and the sun goddess representing the earth. Yazılıkaya open-air temple, located two kilometers northeast of Hattusha Ruins, was the national belief center of the Hittites. In the main gallery, there are rock reliefs depicting a magnificent New Year celebration for Hattusa's storm god and sun goddess. Since the Hittites treated gods and goddesses in an anthropomorphic (human-shaped) way, sculptures are naturally depictions of gods and goddesses in human forms. Many elements of Hittite mythology and beliefs have survived in folk culture by undergoing changes and transformations. Hittites, who have an important place among Anatolian civilizations, left a rich cultural heritage. Considering that Anatolia is a land of legends, it can be easily said that many images of the Hittites live with different projections. In this research, the change and transformation of the images on the reliefs over time will be examined.

Trakya Ve Kuzey Batı Anadolu'da Kaya Tapınakları

Rock Temples In The Thrace And The North-western Anatolia

Prof. Dr. Engin BEKSAÇ
Trakya Üniversitesi

Traklar ve bağıntılı halklar Dünya Tarihi'nin en ilginç dini inanış sistemleri ve ibadet biçimine sahip insanları arasında farklı bir yere sahiptirler. Bu nedenle tapınım şekilleri kadar tapınakları da ilginç özellikler sergilemektedir. Bu noktada Trakya ve Kuzey Batı Anadolu' da bu tapınakların çok güzel örneklerine rastlanmaktadır. Trakya ve Kuzey Batı Anadolu'nun özgün kültürel kimliğine uygun olarak kaya tapınakları da diğer bölgelerin benzeri tapınaklarından farklı özellikler sergilemektedir. Bu tapınaklar bu bölgeleri çok erken tarihlerden itibaren iskan etmiş olan toplumların farklı farklı etnik bazı özelliklerine bağlı olan bazı ufak tefek farklılıklar gösterse de aslında bir bütünün parçası olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Benzeri özelliklere sahip olan bu tapınaklar çok yakın veya iç içe geçmiş bir biçimde kozmolojik bakış açısını sergiledikleri gibi, bir çok yönden de hemen hemen aynı astronomik prensiplere göre şekillendirilmiş bulunmaktadır. Bu tapınakların yayılım alanları üzerinde yapılan çalışmalar kutsal peyzaj, arkeolojik veriler ve arkeo-astronomi araştırma alanlarının ortak bir paydası olan genel bir interdisipliner araştırma yöntemiyle incelenmiş olup, belirli ilkeler doğrultusunda değerlendirmeye tabi tutulmuşlardır.

The Thracians and related peoples occupy a different place among the other Ancient peoples with their most interesting religious belief systems and forms of worship . For this reason, their temples exhibit interesting features as well as their forms of worship. At this point, very beautiful examples of these temples were in The Thrace and North West Anatolia.In accordance with the unique cultural identity of Thrace and North West Anatolia, the rock temples also exhibit different characteristics from similar temples of other regions. Although these temples show some minor differences due to different ethnic characteristics of the societies that inhabited these regions from very early times, they actually appear as part of a whole.These temples, which have similar features, show the cosmological point of view in a very close or intertwined manner, and in many ways they have been shaped according to almost the same astronomical principles.Studies on the expansion areas of these temples have been examined with a general interdisciplinary research method, which is the common denominator of the sacred landscape, archaeological data and archaeo-astronomy research areas, and they have been evaluated in line with certain principles.

Anadolu'nun Kadim Medeniyetlerinden Bugüne Süzülen Müziksel Anlamı Çözümlemede Arkeo-Müzikolojinin Önemi

From Ancient Civilizations of Anatolia to the Present the Importance of
Archaeo-Musicology in Analysis of Musical Meaning

Prof. Dr. Banu MUSTAN DÖNMEZ
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

Bilindiği gibi günümüzde, gerek doğa bilimleri gerek sosyal bilimlerde, tek bir araştırma alanının içine sığmaksızın disiplinler arası araştırmanın önemi günden güne artmaktadır. Bu anlamda arkeo-müzikoloji, yöntem, yaklaşım ve perspektif açısından arkeoloji, tarih, müzikoloji, etnomüzikoloji, mitoloji, dilbilim ve dinler tarihi gibi birçok alanda çalışma üretilmesi gereken özel bir disiplinler arası alandır. Arkeo-müzikolojinin çoklu perspektifi, kültür bilimlerine ait çoklu perspektifle paraleldir. Dolayısıyla, özellikle kadim kültürlerden bugüne gelmiş olan düşün mirasını anlamak için arkeoloji, tarih, dil, inanç, mitoloji, somut ve soyut kültür ürünleri gibi birçok veri alanının devreye girmesi gerekir.

Bu bağlamda, özellikle Mezopotamya ve Anadolu'da varlık göstermiş kadim medeniyetlerin anlaşılmasında bu farklı disiplinlerinin, eş zamanlı olarak işe koşulması gerekir. Bu anlamda en zor veri çözümlemeleri, elle tutulur ve ölçülebilir niteliklere sahip olmayan "somut olmayan kültür ürünleri" üzerine olanlardır. Bu ürünlerin niteliği üzerine oluşturulacak betimsel analizler için, bu kültürlerin yapısı hakkında ipucu veren müzik/dil çözümlemelerinin yanı sıra, kültürel örüntülerin dayanağı olan tarihsel, arkeolojik, mitolojik, göstergebilimsel verilerin de büyük bir önemi bulunmaktadır.

Bu çalışmada, Anadolu medeniyetleri müzesinde yer alan bir elinde flüt olan diğer elinde lir olan iki mitolojik figürün anası konumundaki Kibe'nin anlatmak istediği öyküden Midas hikayelerinin arkeolojik buluntularına; Diyonisos ayinlerini ve müzisyen mitoloji kahramanlarını betimleyen M.Ö. 6. yy.'a tarihlenen "kırmızı figürlü Atina vazoları"ndan ilham perisi ve müziğin kaynağı olarak anlatılan Dokuz Müz'ün üzerinde yer aldığı Antik Yunan lahitlerine; ve M.Ö. 40.000 yıllarına tarihlenen, Kuzey Batı Slovenya'daki bir mağara buluntusu olan, ayı kemiğinden yapılan flüte kadar çok farklı arkeolojik bulgunun müziksel tarih ve kültürü anlamada ne şekilde iş gördüğü üzerine ip uçları veren bir çok örnek değerlendirilmiştir. Verilen tüm bu örneklerin ortak noktası, mitoloji, arkeoloji, tarih/dinler tarihi, müzikoloji/etnomüzikoloji gibi farklı disiplinlere ait bilgilerin, müzik üzerinden kültürel çözümleme yapabilmek adına, eş zamanlı olarak işe koşulmasıdır.

As it is known, the importance of interdisciplinary research is increasing day by day in both natural sciences and social sciences without being stuck in a single research field. In this sense, archaeo-musicology is a special interdisciplinary field that needs to be studied in many fields such as archeology, history, musicology, ethnomusicology, mythology, linguistics and history of religions in terms of method, approach and perspective. The multiple perspective of archaeo-musicology is parallel to the multiple perspective of cultural sciences. Therefore, many data fields such as archaeology, history, language, belief, mythology, tangible and intangible cultural products should come into play in order to understand the heritage of thought, especially from ancient cultures.

In this context, these different disciplinary data should be used simultaneously in understanding the ancient civilizations that existed especially in Mesopotamia and Anatolia. In this sense, the most difficult data analyzes are those on "intangible cultural products" that do not have tangible and measurable qualities. For descriptive analyzes to be made on the nature of these products, historical, archaeological, mythological and semiotic data, which are the basis of cultural patterns, as well as music/language analyzes that give clues about the structure of these cultures, are of great importance.

In this study, many examples are evaluated, giving clues as to how many different archaeological finds work in understanding musical history and culture: From the story that Cybele, who is the mother of two mythological figures with a flute in one hand and a lyre in the other in the Anatolian Civilizations Museum, wants to tell, to the archaeological finds of the Midas stories; from Depicting Dionysus rites and musician mythology heroes the "red-figure Athenian vases" dated to the 6th century B.C. to the Ancient Greek sarcophagi with the Nine Muses, described as the muse and the source of music; from a bear bone flute to a cave find in Northwest Slovenia dating back to 40,000 B.C. The common point of all these examples given is that information from different disciplines such as mythology, archeology, history, history of religions, musicology/ethnomusicology is used simultaneously in order to make cultural analysis through music.

Arkeolojik Bulgularda Dini Törenlere İlişkin İzler ve Psikolojik Arka Planı

Traces of Religious Ceremonies in Archaeological Findings and Its Psychological Background

Prof. Dr. Ayşe Tuba ÖKSE
Kocaeli Üniversitesi

Arkeolojik kazılarda açığa çıkan ve günlük yaşama ait olmadığı düşünülen kalıntılar, genellikle ritüellerle ilişkilendirilir. Buna göre eski insanların neler düşündüğü, hangi inanç ve algılardan dolayı hangi davranışlarda bulunduğu çözümlenmeye çalışılır. İnsanlık tarihi boyunca her dönemde dini törenlerin yapıldığından yola çıkıldığında, mağara duvarlarına yapılan resimlerden toplu halde bir çukurda ele geçen hayvan kemiklerine, kırılıp atılan figürinlerden sunu olarak bırakılan değerli malzemeye kadar pek çok bulgu, eski insanların dünyayı nasıl algıladığı ve açıklamadıkları olguları kendi yararlarına dönüştürmek için nasıl çözümler ürettiğini gözler önüne serer. Bir mezara bırakılan eşyanın simgesel anlamından, bir büyü töreninde atılan ya da gömülen malzemenin neyi ifade ettiğine kadar bir dizi davranış yazılı kaynaklarda verilen bilgiler ve etnolojik çalışmalar doğrultusunda yorumlanır. Bu davranışların büyük bölümü insanların hayatta kalma çabalarını içerir. Avdan önce uygulanan davranışlar avın bereketini sağlama çabaları, tarım ürünlerinden elde edilen hasatın bir bölümünün sunulması da tanrılara teşekkür etmenin bir yolu olarak ortaya çıkar. Bu davranışlar yapı içlerinde, açık alanlarda ya da doğada sahnelendiğinden, bu alanlara da kutsallık atfedilir. Bu davranışların kısmen günümüzde de sürmesi, hatta bazı kutsal alanlara hala kutsallık atfediliyor olması, eski inançların, dinlerin değişmesine karşın, gelenek olarak devam ettirildiğini gösterir. Bu bildiride insanların yerleşik yaşamın başlamasından itibaren hangi inançlar çerçevesinde hangi davranışlarda buldukları ve bunlara hangi anlamları yükledikleri irdelenirken, eski insanın psikolojik dünyası canlandırılmaya çalışılacaktır.

In archaeological excavations, remains, thought not to belong to daily life, are generally associated with rituals. According to these remains, the thoughts of ancient people as well as beliefs and perceptions they behaved, can be analyzed. Based on the idea that religious ceremonies were held in every period throughout human history, many findings varying from the paintings on cave walls to the animal bones found in pits, from broken off figurines to valuable materials left as offerings demonstrate the way how ancient people perceived the world and how they turned some facts they could not explain to their own benefit. A series of behaviors, from the symbolic meaning of the items left in a grave to the meaning of the material thrown or buried during a magic ceremony, are interpreted through the information given in written sources and ethnological studies. Most of these behaviors involve people's efforts to survive. The behaviors applied before the hunt are the efforts to ensure the fertility of the hunt, and the presentation of a portion of the harvest obtained from agricultural products appears as a way of thanking the gods. The buildings, open-air areas or nature, where these behaviors are staged, are attributed to sanctity. These behaviors partially continue today, and even some sacred areas are still attributed to sanctity, demonstrating that old beliefs are still being carried on as a tradition despite the changes in religions. In this paper, the psychological world of the ancient people will be revived, whilst the behaviors and meanings attributed to them since the beginning of settled life.

Başkent Şapinuva'da Dini Törenler ve Tören Mekanları

Religious Ceremonies And Ceremony Places In The Capital City Sapinuva

Prof. Dr. Aygül SÜEL
Hitit Üniversitesi

M.Ö. 2. Binde teokratik monarşi ile idare edilen Hitit Devleti çağına damgasını vurmuştur. Hitit kültürü, günümüzde yaşayan Anadolu kültürünü oluşturan en önemli öğelerden biridir.

Hitit Devlet Arşivlerinde, doğum, ölüm, arındırma, tahta çıkma, inşaat, tanrıları çağırma, ağız temizleme, aile içi kavga, ordu ve hayvan sürüsü içinde salgın gibi ritüel törenleri içeren metinler oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bu ritüeller belirli bir şema içerisinde gerçekleştirilir ve ritüellerde onların yapılaş maksadına uygun farklı uygulamalar söz konusudur. Hepsinin ayrı bir yönetmeliği vardır diyebiliriz.

Hitit dünyasında bir insanın günahlarından temizlenmesinin yolu Şapinuva'da ve Şapinuva'lı rahiplerle hazırlanmış "itkalzi" adı verilen Hurrice yazılmış dini metinleri okumaktır. Bu Hurrice arınma ritüelleri Şapinuva'da hazırlanmaktadır.

Ayrıca bir kısım dini törenlerde genellikle yeraltına doğru bir kapı olarak kabul edilen çukurlar açılmakta ve çeşitli hayvanlar yapılan bu törenlerde kurban edilmektedir. Şapinuva'da bu ritüellerin gerçekleştirildiği, yapılan kazı çalışmalarında bu çukurlara ait arkeolojik kanıtların açığa çıkarılması ile anlaşılmaktadır.

Şapinuva'da hüküm süren kraliyet çifti Büyük Kral III. Tuthaliya ve karısı Taduhepa'dır. Boğazköy tabletlerinden de bildiğimiz bu kraliyet çifti Hitit devletini Şapinuva'dan idare etmişlerdir. Çünkü, ele geçen belgeler sadece Şapinuva ve çevresi değil aynı zamanda Hitit devletinin hakim olduğu tüm bölgeler ile ilgilidir. Bu kraliyet çiftinin Şapinuva'da hüküm sürmelerindeki en büyük etken, onların dini misyonlarını burada yerine getirmek olmalıdır. Bu bakımdan Şapinuva sadece Hitit devletinin bir başkenti değil, aynı zamanda Hitit dünyasının çok önemli bir dini merkezidir. Hitit ve Hititleri çok etkileyen Hurri dünyasında insanların tanrılara daha yakın olabildiğine inandığı, tanrılara kutlamaların yapıldığı kutsal yerler vardır. Ancak, Şapinuva bütün bu kutsal yerlerden daha önemli bir yer olmalıdır.

Bu konuşmada, Başkent Şapinuva'da gerçekleştirilen dini törenlerden ve burada yer alan tören yerlerinden bahsedilecek, aynı zamanda Şapinuva'nın dini öneminden ve kutsal kimliğinden bahsedilecektir.

The Hittite state which is governed according to the theocratic monarchy in 2nd millennium BC, marked deeply its age. Hittite Culture is one of the most important features that created contemporary Anatolian culture.

The documents which are related to birth, death, purification, accession, building, communication with the gods, cleansing of mouth, domestic violence, epidemics in army and herd etc. takes great importance in the Hittite State Archives. These rituals practiced in a certain scheme and there are different practices according to the purpose of the rituals. We can say that there are different regulations for each of them.

In the Hittite World, the way for a person to be purify from his/her sins was to read the religious texts in Hurrian which are prepared by the priests of Sapinuva and called "Itkalzi" in Sapinuva. These Hurrian purification rituals were prepared in Sapinuva. On the other hand, in some of these religious ceremonies, some pits which are considered as the doors opening into the underworld were excavated and various animals were sacrificed in these religious ceremonies. It can be understood from the excavation studies and the revealed archaeological evidences belonged to these pits that; these rituals were practiced in Sapinuva.

The preparation and practice of these rituals in Sapinuva is the most important evidence that this city has a significant sacred religious identity in Hittite world. The most important aspect which introduced Sapinuva to the Hittite World is the religious importance that it carried.

The Royal Couple who ruled in Sapinuva is the King Tuthaliya III. and his wife Taduhepa. This royal couple; whom we also familiar from the Boğazköy tablets, ruled Hittite State from Sapinuva. The obtained documents from area are not only related to Sapinuva and its neighborhood but also related to all other regions controlled by Hittite State. The biggest factor that this couple ruled from Sapinuva must be to fulfill their religious missions.

In this presentation, the religious ceremonies realized in the Capital City Sapinuva and the ceremonial places here will be mentioned, as well as the religious importance and sacred identity of Capital City Sapinuva.

Gönül Dergâhından Semâhaneye, Semâhaneden Sahneye: Bir Dini Tören ve Mekânın Evrimi

From The Lodge Of Feelings To Samakhane's, From Samakhane's To The Stages: Evolution Of A Religious Ceremony And A Religious Place

Prof. Dr. Fatma Muazzez ŞİMŞİR
Selçuk Üniversitesi

Semâ, ilâhî aşkın getirdiği bir cezbe hâli olan “vecd” ile raks etmektir. 10. yüzyıldan sonra fütüvvet ve melâmet temsilcisi Horasan erenlerinin Anadolu’ya intikâlleri ile birlikte Anadolu coğrafyasında mekândan bağımsız bir ibadet şekli olarak yerini almış, Hz. Mevlâna ile zirve noktasına ulaşmıştır. Hz. Mevlâna’nın 1273’te vuslatından sonra, Hüsameddin Çelebi ve Sultan Veled’in oğlu Ulu Ârif Çelebi’nin çabalarıyla, Hz. Mevlâna’nın fikir ve yaşantısını kurumsallaştırmak gayesiyle Mevlevî Tarikatı’nın temelleri atılmıştır. Mevlevî mukabeleleri ya da günümüz terminolojisi ile semâ gösterisi ya da törenleri 15-16. yüzyıllarda, ritüelistik bir karakteri olan ve günümüze kadar gelen son şeklini almıştır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, bu törenlerin tarikata has bir ibadet olduğu ve Mevlevî dergâhlarının semâhânelerinin bu törenin icrâ edildiği mekânlar olduklarıdır. 1925 yılında tekke ve dergâhların kapatılmasından sonra, devlet kurumlarına saygılarıyla bilinen ve gizlilikten hoşlanmayan Mevlevîler Türkiye’deki tekke faaliyetlerini durdurmuşlardır. Semâ törenleri, 1946’da çok partili hayata geçişle beraber devletin de desteği ile resmî olarak, sahnelerde icrâ edilmeye başlamıştır. Bu çalışmada öncelikle bir ibadet olarak semânın bireysel ve vecde dayanan orijininin başlayarak, zaman içerisinde belirli kalıplar dahilinde, özel bir gruba hitap eden ve semâhane adı verilen özel mekânlarda yapılan bir ibadete dönüşümü/evrimi anlatılacaktır. Daha sonra, bu ibadetin günümüzdeki icrâ şekilleri ve icrâ mekânları tartışılarak, bir geleneğin tarihi süreç içerisinde dönüşümü ve kendini sürekli olarak yeniden icâdi kavramları bağlamında semânın günümüzdeki konumu tartışılacaktır.

Semâ is to dance and whirl in a state of ecstasy. After the 10th century, semâ first recognized in Anatolia by the arrival of Khorasan Saints that are representatives of futuwva and reproach and become very well-known with Mawlânâ Jalâl ad-Dîn Rûmî. After his reunion with the beloved God in 1273, to formalize and to continue his thoughts and understandings the Mawlawi order has founded by the efforts of Hüsameddin Çelebi and his grandson Ulu Ârif Çelebi. During 15th and 16th centuries, by the terminology used today, Semâ ceremonies/performances formalized with their ritualistic character that reached upon the present days. The important point that has to be emphasized is that these ceremonies are associated with the Mawlawi order and are performed in Mawlawikhanas. After closure of the dervish lodges in 1925, Mawlawi lodges stopped their activities in Turkey as a sign of their respect to law. After Turkey’s transition to multi-part system in 1946, semâ ceremonies has started to performed in stages by taking the support of the state. In this study, at first the transition/evolution of semâ from an individual religious practice to a formalized prayer that is carried on special places called Mawlawikhanas by a specific group of people called Mawlawi. Then we will first discuss where and how semâ is performed nowadays and then try to understand its position from the perspective of the transformation of a tradition and reinvention of the tradition from itself continuously.

Hitit Törenlerinde ve Dini Mekanlarında Hiyerofani (Kutsalın Tezahürü)

Hierophania In Hittite Ceremonies And Religious Places (Manifestation of the Sacred)

Prof. Dr. İlknur TAŞ
Hitit Üniversitesi

Eskiçağda kutsal olarak adlandırılan nesne ve kavramların ne zaman kutsallık kazandığı ve bu kutsallığını ne kadar sürüp nerede kaybedildiğini bilmiyoruz. Hitit toplumu da bu tıpkı diğer eskiçağ toplumlarında olduğu gibi, bazı obje, mekan, gelenek, hayvan, bitki ve hareket ve davranışları hiyerofaniye dönüştürmüştür.

Söz konusu çalışmamızda Hititçe çivi yazılı belgeler ve arkeolojik belgeler yardımıyla Hitit dini törenlerinde ve mekanlarda kutsalın nasıl tezahür ettiği ve tapımla ilgili değer kazandığı ile ilgili yaptığım araştırmayı ve ulaştığım sonuçları sizlere sunacağım.

We do not know when the objects and concepts that were described as sacred in ancient periods gained sanctity and how long this sanctity lasted and where it was lost. Hittite society, just like in other ancient societies, transformed some objects, places, traditions, animals, plants and movements and behaviors into hierophany.

In this study, I will present to you my research and conclusions about how the sacred was manifested in Hittite religious ceremonies and places by means of Hittite cuneiform texts and archaeological evidence and how it gained value through worship.

Balatlar Kilisesi Ölüm Ritüellerine Antropolojik Bakış

Anthropological Perspective on the Death Rituals of the Balatlar Church

Doç. Dr. Mustafa Tolga ÇIRAK
Hitit Üniversitesi

Kadim Anadolu coğrafyası, kültürlerin birbirinden etkilendiği önemli bir konumda yer almaktadır. Bu coğrafyada binlerce yıl öncesinden günümüze kadar var olmuş onlarca medeniyetin her birisi, günlük yaşantılarında uyguladıkları bir takım ritüelleri kendilerinden sonraki topluluklara da aktarmışlardır. Bu kültürel paylaşım ve aktarımlar, söz konusu inançların etkileşimi olduğunda daha az seviyede gerçekleşmiştir. Zira her toplum kendi inanç dünyasına uygun bir takım tören ve ritüelleri uygulayagelmıştır. İnsanlar, hem Anadolu'da hem de dünyanın farklı köşelerinde en önemli dini tören olarak ölüm ve ölümden sonraki hayata ilişkin gerçekleştirdikleri bir takım cenaze törenlerini inanç sisteminin önemli bir parçası olarak görmektedirler. Ölen insanın yakın çevresi, onlara olan son görevlerini yerine getirmek ve onlara duydukları sevgiyi göstermek adına kişinin ölümünden defnedilmesine kadar, hatta defnedilmesinden sonraki birkaç güne kadar birtakım ritüeller sergilemişlerdir. Ölü gömme törenleri, kadim Anadolu'nun en önemli dini töreni olarak tüm zamanlar boyunca hep gerçekleştirilen bir kültür ve inanç eylemi olarak toplumları tanımamıza olanak sağlamıştır. Bu çalışmada, Sinop ili Balatlar Kilisesi içerisinde defnedilmiş Rum Ortodoks toplumuna ait geç Osmanlı Dönemine tarihlenen insanların ölüm ritüelleri Antropolojik açıdan değerlendirilmiştir. Mezarlardan elde edilen bilgiler doğrultusunda, toplumun ölü gömme gelenekleri ve inanç ilişkisi ortaya konmaya çalışmıştır.

Ancient Anatolian geography is located in an important position where cultures are influenced by each other. Each of the tens of civilizations that have existed in this geography from thousands of years ago to the present day have transferred some rituals they practiced in their daily lives to the following communities. These cultural sharing and transfers have occurred to a lesser extent when it comes to the interaction of beliefs. Because every society has implemented a set of ceremonies and rituals suitable for its own world of belief. People regard death and life after death as the most important religious ceremony, both in Anatolia and in different parts of the world, as an important part of their belief system. The close circle of the deceased performed some rituals in order to fulfill their last duty to them and to show their love for them, until the person's death and even a few days after the burial. Burial ceremonies, as the most important religious ceremony of ancient Anatolia, have enabled us to get to know societies as an act of culture and belief that has always been performed throughout all times. In this study, the death rituals of the people belonging to the Ottoman Greek Orthodox community, who were buried in the Balatlar Church in Sinop, dated to the late Ottoman Period, were evaluated from an anthropological point of view. In line with the information obtained from the graves, the burial traditions of the society and the relationship of belief were tried to be revealed.

Hitit Kült Metinlerinde Bahsi Geçen Arkiu-Mekânının Tapınak Mimarisi İçindeki Konumu ve İşlevi

The Place Of The Arkiu Structure Mentioned In The Hittite Cult Texts In The Temple Architecture

Doç. Dr. Fatma SEVİNÇ ERBAŞI
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Hitit Devlet arşivlerinde ele geçen çivi yazılı kil tabletler çok çeşitli konular hakkında bilgi vermekle birlikte çoğunluğunu dini törenler ve ritüellerle ilgili talimatname niteliğindeki metinler oluşturmaktadır. Metinlerde törenlerin gerçekleştiği mekânlarla ilgili tanımlamaya hemen hiç rastlanmaz ve mekânlar sadece isimden ibaret olarak karşımıza çıkar. Arkeolojik kazılarla açığa çıkartılan mimarinin içinde yer alan kutsal yapıların büyük oranda söz konusu törenlerin gerçekleşme mekânı olduğu prensip olarak kabul edilmektedir. Ancak tapınak mimarisi birçok mekân içinde barındırdığından, metinlerde sözü edilen ve aşama aşama gerçekleşmiş olan kült aktivitelerinin tapınağın içinde veya dış çevresinde yer alan hangi mekâna konumlandırılacağı konusu sorun oluşturabilmektedir. Genellikle bayram töreni metinlerindeki kültürel aktivitelerin anlatımları içinde adı geçen arkiu-nun da tapınağın hangi mekânıyla ilişkilendirilebileceği konusunda bazı varsayımlar ileri sürülmüştür. Bu çalışmada -arkiu-’da gerçekleşen aktiviteler göz önünde tutularak, mekânın tapınak planı üzerindeki konumu tespit edilmeye gayret edilecek ve mümkün olduğu ölçüde tasvirli eserlerdeki karşılığı hakkında öneride bulunulacaktır.

The cuneiform clay tablets found in the Hittite State archives provide information on a wide variety of subjects, but most of them are texts in the nature of instructions on religious ceremonies and rituals. In the texts, there are almost no definitions about the places where the ceremonies perform, and the places appear only as names. It is accepted as a principle that the sacred structures in the architecture which were revealed by archaeological excavations are mostly the places where the mentioned ceremonies perform. However, since the temple architecture includes many places, it can be a problem in which place the cult activities mentioned in the texts and which took place gradually, will be located inside or around the temple.

Some assumptions have been put forward as to which space of the temple may be associated with the arkiu-, which is generally mentioned in the narratives of cultic activities in the texts of the festival ceremonies. In this study, it will be tried to determine the location of the place on the temple plan, taking into account the activities that took place in the arkiu- and suggestions will be made about its equivalent in the depicted works as much as possible.

Ötekinin Yiyeceği: Eski Yunan ve Roma'da Cenaze Yemeği Uygulamaları

Food of the Others: Funeral Practices in Ancient Greece and Rome

Doç. Dr. Ali GÜVELOĞLU
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Ölen bir kişinin ardından ziyafet düzenlemek çok eskilere dayanan bir gelenektir. Bu bildiride eski Yunan ve Roma toplumlarının cenaze işlemleriyle birlikte düzenledikleri ölü yemeği gelenekleri ele alınacaktır. Anlatımız iki aşamalı olarak kurgulanmıştır, bir yanda hayatta kalanların düzenlediği yemek sahneleri anlatılırken, diğer taraftan ölümler diyarında kendisine bir yer aramakta olan bireyin ölümler diyarının yemekleriyle olan ilişkisi ele alınacaktır. Anlatımızın temel kaynağını eski çağ yazarlarının kaleminden çıkanlar ile mezar taşlarına işlenmiş ziyafet sahneleri oluşturmaktadır. Bu sahnelerde çoğu zaman bir masa etrafında toplanıp yemek yiyen yetişkin erkeklerle onlara hizmet eden köleler resmedilmiştir. Sunulan yemekler arasında büyük et parçaları ekmek ve şarap dikkat çekmektedir. Konukların özenle hazırlanıp giyindikleri ve başlarına çiçek dallarından yapılmış taçlar taktıkları da aynı sahnelerden anlaşılabilir. Antik Çağ yazarlarının anlatılarına göre cenaze yemeğinin içeriği, sunulan yemekler, katılımcı sayısı ve ne kadar süreceği kişinin hayattaki mertebesine ve zenginliğine göre değişiklik gösterebiliyordu, mitoloji temelli olarak anlatılan öykülere göre kişi öteki tarafta hazırlanan yemekleri bir kez yedikten sonra artık bir daha yer yüzüne dönemeyeceğini anlıyordu. Yapılan küçük değişiklikler dışında cenaze yemeğinin hem eski Yunan'da hem de Romalılar arasında yüzyıllar boyunca ilk ortaya çıktığı zamanki amacına uygun bir biçimde uygulandığı, ölen kişiye bir veda ve onun onurlu davranışlarının övüldüğü bir ortam oluşturulduğu söylenebilir.

It is an ancient tradition to hold a feast after a deceased person. In this paper, the dead dinner traditions organized by the ancient Greek and Roman societies together with the funeral procedures will be discussed. Our narrative is fictionalized as two people, on the one hand, the food scenes of what will be told, on the other hand, the relationship of the individual who is looking for a place in the land of the dead with the food of the of the other side will be discussed. The main source of our narrative is the ones written by the ancient writers and the banquet scenes engraved on the tombstones. In these scenes, adult men gathered around a table banqueting and slaves serving them are often depicted. Among the dishes served, large pieces of meat, bread and wine stand out. It is understood from the named scenes that the guests were carefully prepared and dressed and wore crowns made of flower branches. According to the writings of ancient writers, the content of the funeral meal, the meals served, the number of participants and how long it would last may vary according to the rank and wealth of the person in life. According to the stories told based on mythology, the person understood that once he ate the food prepared on the other side, he could no longer return to the earth. Apart from minor changes, it can be said that the funeral meal was applied for centuries both in ancient Greece and Romans in accordance with its purpose when it first appeared, and an environment was created in which a farewell to the deceased and praising his honorable behavior was created.

Kutsal Mekânın Dönüşümü: Bilecik Şeyh Edebali Türbesi

The Transformation of Sacred Space: Bilecik Şeyh Edebali Tomb

Dr. Öğr. Üyesi Güzin AĞCA-VAROĞLU
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Gündelik yaşam İslamı'nın önemli mekânsal görünüşlerinden biri türbelerdir. Özellikle kadınların odağındaki sosyalleşme ve dini ritüel mekânları olan türbeler, cinsiyete bürünmüş kutsal mekânlar olarak da değerlendirilebilirler. Nasıl ki ritüeller kültürel bellek aktarımında rol sahibidirler, türbeler de bu aktarımın pekiştiği, üretildiği, yeniden kurulduğu mekânlardır. Bu bağlamda kimi türbeler geneleğe ve halk İslamı'na derin bağlarla bağlı olmalarının yanı sıra, siyasal sosyal atmosferin tarihsel-söylemsel araçları olarak buldukları bölge turizmüne de katkı sunmaktadırlar. Şeyh Edebali Türbesi de bu anlamda benzer işlevlere sahiptir. Osmanlı'nın kurucu manevi lideri olarak bilinen Şeyh Edebali, Osmanlı Devleti'nin manevi boyutunu yansıtan kurucu anlatının da mimarıdır. Bir mürşit olarak Şeyh Edebali'nin rolü yine manevi konumundan kaynaklanıyor olsa da anlatıdaki kilit pozisyonu onu tarihsel coğrafi kültürün bir aktörü haline getirmiştir. Bu sebeple de Osmanlı'nın kuruluş başkenti olarak bilinen Bilecik'in en önemli sembolüdür. Anlatı, yüzyıllar öncesinden günümüze uzanan süreçte kutsal mekân ile özdeşleşmiştir. Türbe, ziyaretçiler için geleneksel otantik anlamları dışında bir deneyim imkânı ile yeniden kurulmaktadır. Bu sunumda Bilecik Şeyh Edebali Türbesi'nin kutsal ritüel mekân bağlamının tüketim mekânına dönüşümü, ziyaretçilerin kutsal mekân algılarındaki dönüşümlerin mekâsal pratikteki yansımaları tartışılacaktır.

One of the spatial phenomena of everyday lived Islam is Sufi tombs (türbe). Tombs are especially spaces of socialization and religious rituals of the women. Thus, they can also be considered gendered sacred spaces. As rituals play a role in the transmission of cultural memory, tombs are the spaces where this transmission is consolidated, produced, and re-established. In this context, tombs, in addition to being spaces of deeply rooted tradition and Volksislam, also contribute to regional tourism as a historical-discursive tool of the socio-political atmosphere. In this sense, Şeyh Edebali Tomb has similar functions. Şeyh Edebali, known as the constitutive spiritual leader of the Ottoman Empire, is also the architect of the constitutive narrative that reflects the spiritual dimension of the Empire. Although Şeyh Edebali as a Sufi Master, has a spiritual role, his vital position in the narrative made him an actor of the historical geographical culture. For this reason, he is the most important symbol of Bilecik, known as the founding capital of the Ottoman. From centuries to the present, the narrative has been identified with the sacred ritual space. The tomb is re-established for visitors with the opportunity to experience the space apart from its traditional authentic meanings. In this presentation, the transformation of the context of sacred ritual space into a consuming place and the reflections of the visitors' perception of sacred space in their spatial practices will be discussed.

Anadolu’da Dini Faaliyet ve Törenlerin Gerçekleş-tirildiği Bir Mekân: Elvan Çelebi Zaviyesi ve Türbesi

A Place Where Religious Activities And Ceremonies Are Performed In Anatolia:
Elvan Celebi Zawiya And Tomb

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa BAKAN
Hitit Üniversitesi

Elvan Çelebi Köyü, Çorum-Amasya yolu üzerinde, Çorum il merkezine yaklaşık 22 km uzaklıktadır. Anadolu’da İslam ahlakı ve tasavvuf ilminin öğretildiği ve tatbik edildiği yerlere Tekke ve Zaviye denmektedir. Elvan Çelebi Köyü içinde bulunan Zaviye de, Anadolu’nun Türkleşmesi ve İslamlaşması sırasında bölge insanlarına ve gelip geçenlere hizmet gayesiyle kurulmuştur. Tekkeler, genellikle tarikat mensuplarının barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları önemli dini mekânlardır. Zaviyeler, Tekkelerden küçük olup, daha çok kırsal alanlarda kurulan yapılardır. Özelliklerine göre Tarikat Zaviyeleri, Ahi Zaviyeleri ve Zaviyeli Camiler gibi isimler alırlar. Orijinalinde Zaviye olduğu düşünülen Elvan Çelebi Zaviyesi ve Türbesi İnce ahşap direklere oturtulmuş, barok profilli kemerlere sahip mahfili vardır. Yapı Orta Kubbe ve Şadırvanı, yan eyvanları ile tipik Türk yapısı özelliklerini taşımaktadır. Yapının cami kısmındaki kitabe H. 681(M.1282-83) türbe üzerindeki kitabe ise H.707 (M. 1307) tarihi yazılıdır. Elvan Çelebi Zaviyesi günümüzde köyün camii olarak kullanılmakta olup, türbesi de ziyaretçilere açık tutulmaktadır. Bahçesinde bölgeden ve çevre illerden gelen insanlara dini tören amaçlı kurban ve adak kesme ve pişirme için bir mekân bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı; Anadolu’da gerçekleştirilen dini faaliyet ve törenlerin gerçekleştirildiği dini mekânlar bağlamında Elvan Çelebi Zaviyesi ve Türbesinin tarihte ve günümüzdeki işlevi ve konumu hakkında bilgi elde etmektir. Araştırmada yerel tarih kaynaklarından da yararlanmaya gidilecektir. Yerel tarih, bir yörenin tarihinin sahip olduğu “kendine özgü” niteliğindedir. Bu bağlamda, Elvan Çelebi Köyünün coğrafi konumu, tarihçesi, gelenekler- görenekler, araştırılmaya çalışılacaktır. Bu çalışmada yazılı belgeler, resmi kayıtlar ve yine görsel kayıtlar gibi kaynaklardan da yararlanılma yoluna gidilecektir.

Elvan Çelebi Village is on the Çorum-Amasya road, approximately 22 km from Çorum city centre. The places where Islamic morality and Sufism are taught and practiced in Anatolia are called Tekke and Zawiya. Zawiya, located in the Elvan Çelebi Village, was established to serve the people of the region and passers-by during the Turkification and Islamization of Anatolia. Lodges are important religious places where the members of the sect usually shelter, worship and perform ceremonies. Zawiya are smaller than lodges and are mostly built in rural areas. According to their characteristics, they take names such as Sect Zawiya, Ahi Zawiya and Zawiya Mosques. Elvan Çelebi Zawiya and Tomb, originally thought to be a Zawiya, has a baroque arches with a baroque profile resting on thin wooden poles. The structure has the characteristics of a typical Turkish structure with its Middle Dome and Fountain, side iwans. The date H. 681 (M.1282-83) is inscribed in the mosque part of the building, and the date H.707 (M. 1307) is inscribed on the tomb. Today, the Elvan Çelebi Lodge is used as the mosque of the village, and its mausoleum is open to visitors. In its garden, there is a place for sacrificing and cooking for religious ceremonies to people coming from the region and surrounding provinces. The aim of this study is to obtain information about the function and location of Elvan Çelebi Zawiya and Tomb in history and today in the context of religious activities and ceremonies in Anatolia. Local historical sources will also be used in the research. Local history is the "unique" characteristic of the history of a region. In this context, the geographical location, history, traditions and customs of Elvan Çelebi Village will be investigated. In this study, sources such as written documents, official records and visual records will also be used.

İnisiyasyon Bağlamında Kutsalın Tezahürleri ve Kutsal Coğrafya

Hierophanies and the Sacred Geography in the Context of Initiation

Dr. Öğr. Üyesi Halit Ahmet ÇİFTÇİ
Süleyman Demirel Üniversitesi

“Kutsal” dinler tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. Başka bir deyişle dinler tarihi “kutsal”ın tarihi demektir. Mircea Eliade, Rudolf Otto, René Guénon, Bronislaw Malinowski, James Frazer, Sigmund Freud gibi bilimadamları kutsalın doğası, çeşitleri ve tezahürleri ile ilgili kaydedeğer araştırmalar yapmışlardır. Kutsalın çeşitleri arasında mit, efsane, destan, totem, tabu, mana gibi kavramları sayabiliriz. Bu kavramlar aynı zamanda kutsalın farklı tezahürleri yani hierofaniler olarak da karşımıza çıkmaktadır. Hierofani kutsalın fenomenler dünyasında faal bir gerçeklik olduğunun farkında olmaktır. Bu farkındalık duyuların ötesindeki bir gerçekliğe inançtan da ziyade kutsalı maddi dünyaya dahil etmektir. Ancak bu dahil etme homojen olmayan bir şekilde karşımıza çıkar. Zira kutsal mekan ile diğer bütün mekanlar yani “profan mekanlar” arasında bir tenakuz vardır. Kutsal coğrafyalarda birçok hierofaniyle karşılaşırız. Mabetlerin inşa edileceği ve şehirlerin kurulacağı yerler gelişigüzel tayin edilemez. Bakis onlar bazı ilahi kurallara uygun bir şekilde konumlandırılmalıdır. Onları konumlandırmaya ise sadece yetkinliklerini belirli inisiyatik törenlerle elde etmiş belirli kişiler memur olarak görülür. Bahsi geçen şehir ve mabetler göksel kutsal bölgenin dünyevi ve sembolik yansımaları olarak kabul edilirler. Bu göksel kutsal bölge muhafızlar tarafından her türlü profan bakıştan korunmaktadır ve oraya ulaşabilmek için gerekli tiyakate sahip olmayanlar için ulaşılmazdır. Bu çalışmada fenomenolojik metod kullanılarak hierofaniler ve kutsal coğrafya, inisiyasyon ritüelleri bağlamında incelenip bu üçünün arasındaki ilişkinin boyutlarının ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

“The sacred” plays an important role in religious history of mankind. In other words, the religious history is the history of the sacred. Scientists such as Mircea Eliade, Rudolf Otto, René Guénon, Bronislaw Malinowski, James Frazer, Sigmund Freud have researched about the nature, varieties and manifestations of sacred. Among the varieties of sacred, we can count totem, taboo, mana, myth, legend etc. These phenomena are also regarded as the manifestations of the sacred i.e. hierophanies. Hierophany is to be aware of the sacred as a functioning reality in the phenomenal world. This awareness is something different from the belief in a reality beyond the senses. It is to incorporate the sacred into the material world. But this incorporation comes up in a nonhomogeneous way. Because there is an opposition between the sacred space and all other space i.e. the profane space. We can trace a lot of hierophanies in sacred geography. Positions of cities and temples cannot arbitrarily be determined. On the contrary, they must be settled in accordance with some divine rules. They can only be settled by those who obtained their competence with some specific initiation rites. These cities and temples which are determined in accordance with divine rules are regarded as the earthly and symbolic projections of the celestial sacred land. This celestial sacred land is being guarded by guardians from all kinds of unholy glances and it is unreachable for those who does not have the qualifications to reach it. In this paper, hierophanies and sacred geography will be investigated in the context of initiation rites and the dimensions of relation between the three will be set forth.

Hititlerden Günümüze Büyü ve Büyücülükle İlgili Terminoloji Üzerine Bir İnceleme

A Review On Magic And Sorcery Terminology Related From The Hittites To The Present

Dr. Öğr. Üyesi Zeliha GADDAR
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Toplum hayatında önemli bir yer tutan büyüsel inanış ve uygulamalar ilkel insanlar döneminde başlamış ve günümüze kadar varlığını korumuştur. Toplum içinde hala canlılığını koruyan büyüsel inanış ve uygulamalar insanların kendi davranışları ve özellikle birbirleriyle olan sosyal ilişkileri üzerinde etkili olmaktadır. İnsan ve doğaya ilişkin olayları maddi dünyanın ötesinde gizemli dış güçler aracılığı ile etkileyip yönlendirdiğine inanılan törensel eylem olarak tanımlanan büyü Eskiçağ toplumlarında ciddi etkileri olan bir olgu olarak karşımıza çıkmakta ve bu dönemde din ile büyü arasındaki sınırları çizmek çok kolay olmamaktadır.

Hitit zihin dünyasında büyü, bir yandan doğüstü güçlerin zararlı etkilerinden korunmaya çalışırken bir yandan belli bir tekniği uygulayarak bu güçleri kendi yararına ve başkalarının zararına çevirme çabasıdır. Hititlerde büyü kavramı öncelikle Anadolu'nun güneyinde ve güney doğusunda Hurrice ve Luwice konuşulan bölgelerden özellikle de Kizzuvatna'dan gelmiştir. Hitit metinleri Hitit toplumsal hayatında büyü'nün ne kadar büyük bir etkiye sahip olduğunu gösteren örneklerle doludur. Günümüzde tıp, psikoloji ve hukuk biliminin ilgi alanına giren neredeyse bütün konular Hitit toplumsal yapısında büyü'nün kapsamında olabiliyordu. Hititlerde baş ağrısı, öksürük, ses kısıklığı, göz hastalıkları, yaralanma, sarılık ağız hastalıkları, kalp krizi, depresyon, kısırlık, kabus görme, endişe hali, doğum-hamilelik sorunları, salgın hastalıklar, kraliyet ailesinden birisinin ölümü, cinayet, şiddet uygulaması, lanet, dedikodu, kral ve kraliçeyi arındırma, arkadaşlar arasında kavga, aile bireyleri arasında çekişme, tanrıları çağırma, ağız yıkama, üzüm bağlarının verimsizliği, orduda salgın ve bunlara benzer hemen her breysel, toplumsal, ruhsal ve tıbbi konuda büyüye başvuruluyor, büyü'nün gücünden yararlanılıyordu.

Büyü inancının günümüz Anadolu toplumunda da var olduğunu görüyoruz. Eskiçağdan bugüne insanoğlu büyü ve nazarın kaza, hastalık, ölüm gibi pek çok felakete yol açabileceğine inanmıştır. Bu çalışmada büyü ve büyüçülük sözcükleri ile eş anlamlı olarak kullanılan sözcükler belirlendikten sonra büyü çeşitleri, büyü uygulayıcıları, büyü malzemeleri ile ilgili sözcükler tasnif edilerek değerlendirilmeye alınacaktır.

Magical beliefs and practices, which have an important place in social life, started in the period of primitive people and have survived until today. Magical beliefs and practices, which are still alive in society, are effective on people's own behavior and especially on their social relations with each other. Magic, which is defined as a ceremonial act that is believed to influence and direct the events related to human and nature beyond the material world through mysterious external forces, appears as a phenomenon with serious effects in ancient societies and it is not easy to draw the boundaries between religion and magic in this period.

In the Hittite world of mind, magic is an effort to turn these powers to the benefit of oneself and to the detriment of others by applying a certain technique while trying to be protected from the harmful effects of supernatural forces. The concept of magic in the Hittites first entered the south and southeast of Anatolia from the regions where Hurrian and Luwian were spoken, especially from Kizzuvatna. Hittite texts are full of examples showing how much of an impact magic had on Hittite social life. Almost all subjects in the field of medicine, psychology and legal science today could be within the scope of magic in the Hittite social structure. In the Hittite headache, cough, hoarseness, eye diseases, injury, jaundice, oral diseases, heart attack, depression, infertility, nightmares, anxiety, birth-pregnancy problems, epidemic diseases, death of a royal family, murder violence, cursing, gossip, purifying the king and queen, quarrels among friends, strife between family members, summoning the gods, mouthwashing, the inefficiency of vineyards, epidemics in the army, and almost every individual, social, spiritual and medical issue the power of magic was used.

We see that the belief in magic also exists in today's Anatolian society. Since ancient times, mankind has believed that magic and the evil eye can cause many disasters such as accidents, diseases, and death. In this study, terms related to magic and sorcery will be examined. After the words used synonymously with the words magic and sorcery are determined, the words related to magic types, magic practitioners, magic materials will be classified and evaluated.

Hititler’de Kırmızı Parlak Çark Yapımı Mal Grubuna Ait Kült ile İlgili Kaplar: Ura Topraklarının Kontrolü Altındaki bir Tedarik

Cult-related Containers in Red Lustrous Wheel-made Ware among the Hittites: A Supply Under Control of the Territory of Ura

Dr. Öğr. Üyesi Éric JEAN
Hitit Üniversitesi

Red Lustrous Wheel-made Ware (RL; Kırmızı Parlak Çark Yapımı Mal), MÖ 15. ile 13. yüzyılın sonları arasında Boğazköy/Hattuşa’da önemli sayıda, Kuzey Orta Anadolu’nun diğer Hitit merkezlerinde ise daha az sayıda görülen ithal tek seramiklerdir. Üç biçimde görünür: matara, mil şişesi ve kol biçimli kap. Mil şişenin kokulu yağlar için bir kap olduğu, kol biçimli kabın ise yağ sürmek için olabileceği öne sürülmüştür (Mielke 2007). Genelde Kuzey Orta Anadolu’da tapınakların içinde veya yakınında ve sıklıkla birlikte bulunan bu iki tür vazo, kült ile ilgili bir bağlamda kullanılmış gibi görünmektedir; kol biçimli kap, bir ritüel vazodan çok Hitit tapınaklarında bir günlük kullanım aletini temsil etmiş olabilir (Mielke 2007, 165). Kıbrıs’ın uzun süre RL’nin kaynağı olarak kabul edilmesinden sonra (Eriksson 1993), son zamanlarda Dağlık Kilikia’da bir köken ileri sürülmüştür (Kıbaroğlu et al. 2019; Kozal 2015). Her iki durumda da Göksu Vadisi, vazoların Hitit başkentine taşınmasında belirleyici bir rol oynamış olacaktır. 15. yüzyıldan itibaren LR formlarının en büyük çeşitliliğini sağlayan Kilise Tepe, tam Göksu’nun kıyısında yer almaktadır. Aynı dönemde Yumuktepe ve Soli Höyük, Ovalık Kilikia’nın geri kalanından daha önemli sayıda RL sağlamıştır. Bazı Hitit metinlerinden Dağlık Kilikia’da birkaç bölge veya ülkenin dağılmış olduğu çıkarılabilir (Forlanini 2013). Bazıları merkezi otoriteden kaçmış olabilirken, diğerleri Hitit gücü tarafından kontrol edildi. Ura ve hinterlandı için durum buydu. Ura, bir liman kenti ve bölgesi olarak, Hititlerin esasen ekonomik nedenlerle kontrol etmek zorunda kaldığı Göksu Vadisi (limanın yerini Silifke’de kabul edersek) üzerinden Doğu Akdeniz ile Orta Anadolu arasındaki ana bağlantı noktasını temsil ediyordu. Burada geliştirilen tez, RL’nin Dağlık Kilikia bölgelerinin birçoğunda ve Mersin bölgesinde de ortak olan bir kültürel unsuru temsil ettiği ve, daha önce önerildiği gibi (Casabonne 2005), ancak yeni seramolojik unsurlar sağlayarak, RL’nin Hitit başkentine tedarikinin Ura toprakları tarafından sağlandığıdır.

The Red Lustrous Wheel-made Ware (RL) is the only imported pottery that appears in significant numbers in Boğazköy/Hattusa and in smaller numbers in other Hittite centers of North Central Anatolia between the 15th and the end of the 13th century BC. It appears in three forms: the flask, the spindle bottle and the arm-shaped vessel. It has been suggested that the spindle bottle was a container for scented oils, while the arm-shaped vessel may have been for anointing (Mielke 2007). Found in general in or near temples in North Central Anatolia, and often together, these two types of vases seem to have been used in a cultic context, the arm-shaped vessel representing less a ritual vase than an instrument for daily use in Hittite temples (Mielke 2007, 165). After Cyprus has long been considered the source of RL (Eriksson 1993), an origin in Rough Cilicia has recently been proposed (Kıbaroğlu et al. 2019; Kozal 2015). In both cases, the Göksu Valley will have played a decisive role in the transport of the vases to the Hittite capital. It is precisely on the banks of the Göksu that Kilise Tepe is located. As soon as the 15th c. BC, Kilise Tepe provided the greatest variety of forms of LR, while, at the same time, Yumuktepe and Soli Höyük provided a more significant number of RL than the rest of Plain Cilicia. From some Hittite texts it may be inferred that several territories or countries were scattered in Rough Cilicia (Forlanini 2013). While some may have escaped central authority, others were controlled by Hittite power. This was the case for Ura and its hinterland. Ura, as a port city and territory, represented the major junction point between the eastern Mediterranean and central Anatolia via the Göksu Valley (if we assume the location of the port in Silifke), which the Hittites had to control for essentially economic reasons. The thesis developed here is that the RL represented a cultural element common to several of the territories of Rough Cilicia and the region of Mersin as well, and that the supply of RL to the Hittite capital was ensured by the territory of Ura, as previously suggested by Casabonne (2005), but by providing new ceramological elements.

Alanın Kutsallaşması: Antikçağda ‘Kutsal Alan’ın Tanımı Üzerine Bir Deneme

The Sacralisation of Space: Observations on the Definition of "Sacred Space" in Antiquity

Dr. Öğr. Üyesi Esen KAYA
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Tapınak, koruluk, miasma, temenos gibi kutsal alanla ilişkili pek çok kavramı eskiçağ insanıyla aynı şekilde mi algılıyoruz? Farklı dönemlerde yahut aynı dönem içerisinde toplumun -anaakım din ve marjinal gruplar halinde- "kutsal alan"ı benzer şekilde tanımladığını kabul edebilir miyiz? Geriye izleri kalmış kutsal alanları modern disiplinlere (arkeoloji, eskiçağ tarihi vs.) pay ederek çalışmak bizi dönem insanının zihnine ne ölçüde yaklaştırabilir? Son yıllarda araştırmacılar bu ve benzeri sorular üzerinden dine dair indirgemeci yaklaşımlardan uzaklaşarak daha esnek bir din anlayışını kavrama arayışına girmişlerdir. Bu bildiriyle amaçlanan, antikçağ "kutsal alan"ları üzerine inşa edilen modern perspektifi ele alarak bildiklerimizi unutmaya olasılığımızı sorgulamaktır.

Do we perceive the sacred space-related vocabulary such as temple, alsos, miasma, temenos in the same way as the individuals from the antiquity? Can we assume that the members of the society -in mainstream religion or marginal groups - share the same "sacred space" definition within the same or different periods? Can studying the traces of the sacred space within the scope of different modern disciplines (archaeology, classics, etc.) to what extent bring us closer to the minds of these people? Recently the scholars have moved away from reductionist approaches and sought to grasp a more flexible understanding of religion by these and similar inquiries. This paper aims to question the possibility of forgetting what we know by questioning the modern perspective built on the ancient "sacred space".

Likya'dan bir Ritüel Tasviri: Harpy Anıtı Sunu Sahneleri

Depiction of a Ritual in Lycia: Offering Scenes of the Harpy Monument

Dr. Öğr. Üyesi Hava KESKİN
Akdeniz Üniversitesi

Likya ve Likyalılar, Homeros'un destanından beri yazın geleneğinden bilinmektedir. Demir Çağ halklarından olan bu halka dair yerel kültürü ve geleneklerini yansıtan özgün mezar yapıları ve özgün diline ait yazıtlar geriye kalan önemli arkeolojik materyaller arasındadır. Özgün bir alfabe ve dile sahip olan Likçe dilindeki yazıtlar, mezar yazıtları olmak üzere MÖ 5.yüzyıl ortalarından itibaren belgelenmektedir. Öncesinde Likyalıların zengin kültüre sahip oldukları özellikle dynast mezarlarından anlaşılmaktadır. Bölgede bu dynast mezarlarının en yoğun ve de kronolojik olarak izlenebildiği kent, MÖ 6. ortalarından 4.yüzyıla kadar bölgenin önemli dynastik merkezi ve ikametgahı olan Xanthos kentidir. Erken örneklerinin dikme formunda olduğu bu dynast mezarlarının en dikkat çekici olanı Harpy Anıtının kabartmaları bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Toplam yüksekliği 9 m'yi aşan anıt, 5.43m yüksekliğinde yekpare dikme bloğu üzerinde kabartmalarla çevrilmiş mezar odasına sahiptir. Kabartmaların ikonografisi oldukça tartışmalıdır. Genel olarak anıtın tüm cephelerinde, oturan kişilere sunuda bulunan kişiler betimlenmektedir. Daha sonraki dönemlerde sıklıkla görülen mezar yazıtlarına karşın bu anıtta yazıtın bulunmaması yorumlanmasındaki zorluklardan biridir. Ancak, aynı yüzyılın içerisinde fakat daha geç görülmeye başlanılan mezar yazıtlarına dayanılarak bazı önerilerde bulunulması mümkün görünmektedir. Bu bağlamda Harpy Anıtı tasvirlerinde Likyalıların tanrılarına ve ölen kişilerine saygılarını sundukları geleneklerini yansıtan ritüeller anlatıldığı anlaşılmaktadır. Likyalılar, daha geç dönemde yazıtlarla belgelenen ölü geleneklerini yazının kullanılmadığı dönemde yalnızca resimlerle anlatmaya çalışılmış olmalıdır.

Lycia and Lycians have been known in literary tradition since Homer's epic. Tombs with distinctive architecture and inscriptions in the local language are among the essential archeological materials reflecting the traditions and local culture of the Lycians, one of the Iron Age people. Lycian inscriptions which have a peculiar alphabet and language, are documented as tomb inscriptions from the middle of the 5th century BC. However, before this period, it appears that the Lycians had a rich culture, especially seen through dynastic tombs. The dynastic tombs can be observed mostly and chronologically in Xanthos, an important dynastic center and residence between the 6th and 4th centuries BC. The earlier examples of the dynastic tombs are pillar tombs. The reliefs of the most remarkable one, the so-called Harpy Monument, constitute the subject of this study. Over 9m in total, the monument has a burial chamber surrounded by reliefs on a 5.43 m high monolith.

The iconography of reliefs is very problematic. In general, all reliefs depict people presenting some offerings to sitting people. One of the difficulties in interpreting the monument is the lack of inscription, which is frequently seen in later graves. However, it seems possible to make some suggestions based on the later tomb inscriptions. In this context, it appears that the depictions of the Harpy Monument represent rituals reflecting the Lycians' traditions of their respect to gods and deceased persons. According to this, the Lycians must have tried to explain their traditions regarding the dead, which were documented with inscriptions in the later period, with pictures only when writing on graves that had not yet been used.

Divan Şiirinde Kur'ân-ı Kerim, Namaz ve Hac Bağlamında Sevgili

In Divan Poetry, In the Context Of The Quran, Prayer And Hajj The Beloved

Dr. Öğr. Üyesi Elif AYAN NİZAM
Hitit Üniversitesi

Divan şiirinin temel konusu "aşk"tır. İbni Arabî ve Fahreddin-i Irakî gibi tasavvuf âlimleri "aşk"ın sadece Allah'a duyulabileceğini, Allah'ın sebepler perdesinin ve sevgililerin çehresinin arkasında gizlendiğini söylerler. Bu yüzden de kişinin hissettiği her aşk duygusu sadece Allah'adır. Divan şiirinde de işlenen temel aşk, Allah aşkıdır. Divan şairleri de mecâzî bir üslupla şiirlerinde ulaşılmaz bir sevgili imajı çizerler. Kendilerini "âşık" olarak nitelendiren divan şairinin gözünde "aşk" ve "sevgili" kutsaldır. Bu kutsallık sevgilinin saf ve temiz yüzünde beliren ayva tüyleriyle Kur'ân-ı Kerim âyetleri şeklinde görülür. Sevgilinin yüzü kible, kaşları ise mihraptır. Âşık, sevgilinin Kâbe'ye benzeyen yüzünün önünde secde eder. Sevgilinin kaşlarının arası Miraç'ta Allah ile Hz. Muhammed arasındaki "Kâbe Kav-seyn" kadardır. Divan şairleri sevgilinin güzelliğini Kâbe'ye benzetirler. Âşıklar sevgilinin etrafında onun güzelliğini seyrederek tavaf ederler. Ayrıca sevgilinin bulunduğu yer ve eşiği de Kâbe'dir. Âşıklar burada sevgiliyi görebilmek için hacıların Sefa ve Merve arasında sa'y ettikleri gibi koşuştururlar. Aşk üçgeninin kötü karakteri rakip ise âşığın gözünde bir şeytan'dır ve sevgilinin kutsal mekânından taşlanarak kovulmalıdır.

Bu bildiride divan şairlerinin kutsallık addettikleri sevgilinin güzelliği ve onun bulunduğu mekân konusundaki benzetmeleri, Kur'ân-ı Kerim, namaz ve hac bağlamında çeşitli yönlerden incelenecektir.

The main subject of Divan poetry is "love". Sufi scholars such as Ibn Arabi and Fahreddin-i Iraki say that "love" can only be felt in God, that God hides behind the veil of causes and the face of lovers. Therefore, every feeling of love that a person feels is only for God. The basic love in Divan poetry is the love of God. Divan poets also draw the image of an inaccessible lover in their poems with a metaphorical style. "Love" and "beloved" are sanctified in the eyes of the divan poets, who describe themselves as "lovers". This sanctity is seen in the form of verses of the Qur'an with the quince feathers appearing on the pure and clean face of the lover. The lover's face is the qibla, and his eyebrows are the mihrab. The lover prostrates in front of the beloved's Kaaba-like face. Between the eyebrows of the beloved, it is as much as the "Kaaba Javseen" between Allah and Hz. Muhammad. Divan poets liken the beauty of the beloved to the Kaaba. Lovers circumambulate around the beloved, watching the beauty of the beloved. In addition, the place and threshold of the beloved is the Kaaba. In order to see the beloved here, the lovers rush like pilgrims between Sefa and Merve. The villain of the love triangle is the rival, a Devil in the lover's eyes. The rival must be stoned out of the beloved's sanctuary.

In this paper, the analogy of the beauty of the beloved, whom the divan poets deem sacred, and the place where she is, will be examined from various aspects in the context of the Qur'an, prayer and pilgrimage.

Dini Törenlerde Mevlid Okuma Geleneği Ve Din Eğitimi Bağlamında Değerlendirilmesi

The Tradition Of Reading Mawlid In Religious Ceremonies And Its Evaluation In The Context Of Religious Education

Dr. Öğr. Üyesi İrfan SEVİNÇ
Hitit Üniversitesi

Sözlükte doğum yeri ve zamanı anlamına gelen mevlid kelimesi, İslâm kültüründe özellikle Hz. Peygamber'in doğumunu, bu vesileyle yapılan törenleri ve yazılan eserleri ifade etmek için kullanılır. İslam tarihinde Hz. Peygamberin doğumunu kutlama geleneği ilk defa Mısır'da Fatimiler tarafından Muiz-Lidînilâh döneminden (972-975) itibaren resmî törenlerle kutlanmaya başlanmıştır. Daha sonra Eyyübîler zamanında halkın evlerinde yaptığı kutlamalar Erbil Atabeyi Muzafferüddin Kökböri (1190-1233) tarafından resmî olarak büyük törenlerle kutlanmaya başlamıştır. Osmanlı Devleti'nde de önceleri resmî olmamakla birlikte kutlamalar yapılmakta iken, Sultan III. Murad tarafından 1588 yılında mevlid okutma merasimleri başlatılmıştır. Günümüzde mevlid pek çok İslâm ülkesinde yaygın biçimde kutlanmaktadır. Ülkemizde de Hz. Peygamber'in doğum günü uzun yıllardır Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı'nın ortaklaşa düzenlediği çok yönlü etkinliklerle kutlanmaktadır. Mevlid kutlamaları sırasında Hz. Peygamberin doğumunu anlatan, bu vesileyle methini de içeren ve genel olarak mevlid olarak anılan şiirlerin okunması geleneği halini almış, mevlid türünde farklı eserler yazılmış, bunlar arasında Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-necât adlı mevlidi ise en meşhur olarak günümüze kadar gelmiştir.

Başlangıçta Hz. Peygamberin doğumunu kutlamak amacıyla yapılan törenlerde okunan mevlid, sonraları doğum ve ölümlerde, sünnet ve evlenmelerde, asker uğurlama, hacı uğurlama ve karşılamalarda, kandillerde ve başka çeşitli vesilelerle evlerde ve camilerde sürekli okutulmuştur.

Vesiletü'n-necât'ın edebî yönüyle geniş halk kitleleri tarafından beğenilmesinin yanı sıra, bahir olarak adlandırılan bölümlerinde işlenen konuları ve içeriği ile de adeta muhtasar bir ilmihal kitabı niteliğinde olması nedeniyle din eğitimi açısından da incelenmesi ve değerinin ortaya konulmasını gerekli kılmaktadır. Bu çalışmada; dini törenlerde mevlid okunması geleneğinin sosyal, kültürel ve dini işlevlerinin din eğitimi açısından ele alınarak; birey ve toplum için kültürelme, sosyalleşme ve dini gelişime katkıları açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

The word mawlid, which means the place and time of birth in the dictionary, is used in Islamic culture to express the birth of the Prophet, the ceremonies performed on this occasion and the works written.

In the history of Islam, the tradition of celebrating the birth of the Prophet was first celebrated by the Fatimids in Egypt with official ceremonies from the time of Muiz-Lidînilâh (972-975). Later, the celebrations held by the people in their homes during the Ayyubid period began to be officially celebrated with great ceremonies by the Atabeg of Erbil Muzafferüddin Kökböri (1190-1233). While unofficial celebrations were held in the Ottoman Empire before, Mevlid celebration ceremonies were started by Sultan III. Murad in 1588.

Today, mawlid is widely celebrated in many Islamic countries. In our country, the birthday of the Prophet has been celebrated for many years with multifaceted events jointly organized by the Presidency of Religious Affairs and the Turkish Religious Foundation. During the Mawlid celebrations, it has become a tradition to recite poems that describe the birth of the Prophet, including his praise on this occasion, and which are generally referred to as mawlid, and different works in the type of mawlid have been written. Süleyman Çelebi's Vesiletü'n-necât is the most famous among them and is succesful to manage to reach present day.

In the beginning, the mawlid, which was read in ceremonies to celebrate the birth of the Prophet, was then constantly read in homes and mosques for birth and death, circumcision and marriage, sending off soldiers, sending off and welcoming pilgrims, on holy nights and various other occasions.

In addition to the fact that Vesiletü'n-necât is liked by large masses of people with its literary aspect, it is also necessary to examine and reveal its value in terms of religious education, as it is almost a concise book of catechism with its subjects and content in the sections called bahir. The aim of this study; considering the social, cultural and religious functions of the tradition of reciting mawlid in religious ceremonies in terms of religious education; It is evaluated in terms of its contributions to enculturation, socialization and religious development for the individual and society.

Roma Dönemi Küçük Asya Festivalleri ve Atletik Yarışmalar

Festivals and Athletic Competitions in Roman Asia Minor

Dr. Öğr. Üyesi Nurşah ÇOKBANKİR ŞENGÜL
Akdeniz Üniversitesi

Belirli bir tanrı/tanrı grubu için belirlenmiş gün ya da günlerde bir topluluk tarafından belirlenen dini günler için Eski Yunancada *εορτή* ya da *πανήγυρις* terimleri kullanılmıştır. Festivaller dini içeriği ile kent yaşamının merkezine yerleşmiştir. Sosyal bir olay olmasıyla da toplumsal hafızanın oluşturulmasında önem arz etmiştir. Erken örnekleri daha çok tarım, evlilik gibi olaylarla bağlantılıydı. Zamanla periyodik bir şekil alarak organize olan festival ağı, merkezi yönetimlerin de dikkatini çekmiştir. Özellikle Roma İmparatorluk Dönemi'nde Roma'nın doğusundaki Hellen kentlerindeki festivaller, eski gelenek aracılığıyla yeni yönetim şekli olan imparatorluğa gösterilen bağlılığın en önemli göstergesi haline gelmiştir. Festivallerle bağlantılı bilinen ve en yaygın kullanılan aktiviteler kurban törenleri (*θυσία*) ve alaylardır (*πομπή*). Bu iki aktivitenin yanında en az onlar kadar yaygın olan bir diğeri de yarışmalardır. Festivaller bünyesinde yerini alan yarışmalar, gittikçe kentler için tercih edilebilir bir faaliyet alanı olmuştur. Literatürde *agon* (*ἀγών*) olarak adlandırılan bu yarışmalar atletik, müzikal ve teatral olarak gruplandırılmaktadır. Ele geçen epigrafik verilerde özellikle atletik yarışmaların sayıca fazla olması dikkat çekicidir.

Bu çalışmada döneminin festivallerine iştirak ederek yarışmalarda başarı sağlamış bir sporcunun kentler ve merkezi yönetim açısından nasıl algılandığına değinilecektir. Sporcu olarak İS 2. yüzyılda aktif olarak festival piyasasında yer almış, Sardeisli boksör ve pankratiast Marcus Aurelius Demonstratos Damas belirlenmiştir. Damas'ın festivaller ile başlayan kariyeri, elde ettiği birçok kentlin vatandaşlığı ve bizzat imparator tarafından görevlendirildiği ksystarkheslik görevi ile doruk noktasına ulaşmıştır. Bu görev ile Roma'daki imparatorluk hamamlarının yöneticisi, bir kent ya da bölgedeki tüm festivallerin yürütülmesinin sorumlusu haline gelmiş, taç ve mor kıyafet giyme hakkı ile de toplumsal statüsü en üst noktaya çıkmıştır. Çalışmanın birincil kaynağı epigrafik belgelerdir. Bu kaynaklar aracılığıyla faaliyetleri takip edilebilen sporcunun iştirak ettiği festivaller ve elde ettiği başarılar bağlamında bir değerlendirilmesi yapılacaktır.

The terms *εορτή* or *πανήγυρις* in ancient Greek have been used for religious days determined by a community on the appointed day or days for a particular god/group of gods. The festivals took place at the centre of urban life with their religious content. Being a social event, they also played an important role in the development of social memory. The first examples of festivals were mainly related to events such as agriculture and marriage. The network of festivals, which was periodically organized, had also attracted the attention of central authorities. Especially during the Roman imperial period, the festivals in Eastern Greek cities became an important occasion to show loyalty to the empire, through the old tradition. The most known and common activities associated with festivals are sacrifices (*θυσία*) and processions (*πομπή*). In addition to these two activities, another which was at least equally common was contests. The contests, which took their place at the festivals, became a privileged field of activity of the cities. These competitions, called *agon* (*ἀγών*), are grouped as athletic, musical and theatrical. It should be noted that the number of athletic competitions is particularly high in the epigraphic inscriptions that have survived to the present.

In this study, it will be mentioned how a successful athlete in festival contests was seen in terms of cities and central government. The boxer and pankratiast Marcus Aurelius Demonstratos Damas was determined that he took an active part in the festival market in the 2nd century AD as an athlete. Damas' career started as a competitor in festivals and reached its zenith with the acquisition of citizenship of many cities and the ksystarkhes, which was appointed by the emperor himself. He became the manager of the imperial baths in Rome and was being responsible for conducting all the festivals in a city or region with this task. Thus his social status reached the climax with the right to wear a crown and purple clothes. The primary sources of the study are epigraphical documents. An evaluation will be made in the context of the festivals and achievements of the athlete, whose activities can be followed through these documents.

Cudi Dağı'nda Kadim Bir Tören: Sefine Festivali

An Ancient Commemoration on Mount Cudi: Safina Carnival

Dr. Öğr. Üyesi İsmet TUNÇ
Şırnak Üniversitesi

İnsanların topluluk haline gelmesinde birleştirici özelliği olan din, insanlık tarihinin her anında varlığını korumuştur. Dinin kültürle harmanlanması ise kendini farklı uygulamalarda göstermiştir. İnsanlar sahip oldukları coğrafya, imkânlar ve bakış açıları sayesinde dini bilgilerini çeşitli şekillerde yaşama aktarmışlardır. Dinî tezahürler şeklindeki bu uygulamalar çoğu zaman dini kıssalardan, tarihsel aktarımlardan ortaya çıkmıştır. İnsanları birleştiren bu tezahürler tarihi süreçte insanlar arasında ortak bir hafıza meydana getirmektedir. Dini gelenekte önemli bir kültür ögesi olan Nuh Tufanı da insanlığın ikinci başlangıç noktası kabul edilir. Bu olayın anısına her yıl Cudi Dağı'nda sefine festivali düzenlenmektedir. Sefine festivali, rivayete göre, Hz. Nuh ve beraberindeki seksen kişinin tufandan sonra geminin karaya indiği yerde kurtuluşlarının anısına binlerce yıldır kutlanan dini bir törendir ve Sefine tepesinde kutlanmaktadır. Sefine tepesi Cudi Dağı'nda bulunan en yüksek dört noktadan biridir. Burada günümüzde aktif olarak kullanılan bir mescit bulunmaktadır. Buradaki mabet ilkin Yahudiler sonra Hıristiyanlar ve en sonunda da Müslümanlarca kullanılarak kadim zamanlardan beri kutsal bir mekân olma özelliğini korumuştur. Bu bölge halk arasında "Hz. Nuh Ziyaret Tepesi" olarak bilinmektedir. İnanca göre Cudi Dağı'nda tufandan sonra geminin indiği yer olarak bilinen Sefine bölgesinde Hz. Nuh ve beraberindekiler gemiden indikten sonra kurban kesmiş ve şükür namazı kılmışlardır. Bu kültürü devam ettiren bölge halkı da farklı inanç gruplarının katılımıyla her yıl Temmuz ayının ilk cuma gününden başlayıp yaklaşık iki hafta süren şenlikler eşliğinde Hz. Nuh ve beraberindekileri anmaktadırlar. En son kırk yıl öncesine kadar bu bölgede kutlanan festival, 2021 Temmuz ayı itibariyle yeniden kutlanmaya başlanmıştır.

Religion, which is the unifying people to become a community, has preserved its existence in every moment of human history. The blending of religion with culture showed itself in different manifestations. Thanks to their geography, opportunities and perspectives, people have transferred their religious knowledge to life in various ways. These practices in the form of religious manifestations have often emerged from religious stories and historical transmissions. These manifestations that unite people create a common memory among people in the historical process. Noah's Flood, which is an important cultural element in the religious tradition, is also considered the second starting point of humanity. In memory of this event, a Safina Carnival is held on Mount Cudi every year. Safina Carnival, according to rumors, it is a religious ceremony that has been celebrated for thousands of years in memory of the salvation of Noah and his eighty people in the place where the ship landed after the flood, and it is celebrated on the hill of Safina which is one of the four highest points on Mount Cudi. There is a mosque, which is actively used today. The temple here was used first by Jews, then by Christians and finally by Muslims, and it has preserved its characteristic of being a holy place since ancient times. This region is popularly known as "The Prophet Noah Visit Hill". According to narrations, in the Safina region, which is known as the place where the ship landed after the flood on Mount Judi, After Noah and his companions got off the ship, they sacrificed an animal and performed the prayer of thanksgiving. The people of the region, who continue this culture, with the participation of different belief groups, accompanied by the festivities that start from the first Friday of July every year and last for about two weeks. They commemorate Noah and his companions. The festival in this region started to be celebrated again as of July 2021 after last one held forty years ago.

Hitit Dininde Deniz

The Sea in Hittite Religion

Dr. Sevgül ÇİLİNGİR CESUR - Dr. Michele CAMMAROSANO

Ege Üniversitesi - Università degli Studi di Napoli "L'Orientale"

MÖ 17. yüzyılda Anadolu'nun merkezi denebilecek bir noktada kurulan Hitit Devleti, izlediği yayılcı politika ile etki alanını batıda Ege Denizi'nden doğuda İran'a kuzeyde Karadeniz'den güneyde Akdeniz ve Mezopotamya'nın içlerine kadar genişletmiştir. Üç tarafı denizle çevrili Anadolu yarımadasında yaklaşık 450 yıl boyunca merkezi bir güç olarak varlığını sürdüren Hitit Devleti için deniz, ticari ve politik açıdan önemli bir coğrafi unsur olmasının yanında kültürel anlamda da oldukça etkilidir. Bu nedenle özellikle mitoslar, ritüeller ve bayramlar gibi pek çok dini belgede deniz olgusuna yer verildiği görülür. Genellikle A.AB.BA Sümerogramı ve ona karşılık geldiği düşünülen Hititçe aruna- kelimesiyle ifade edilen denizin kimi metinlerde tanrılaştırıldığı da dikkati çeker. Hitit metinlerinde deniz için uygulanan en az iki ritüel ve kutlanan bir bayramın olması ya da Kumarbi Döngüsü başta olmak üzere çeşitli anlatılarda Deniz Tanrısının geçmesi, onun din içindeki önemli rolüne işaret eder. Koç Üniversitesi Suna&İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi (AKMED) tarafından desteklenen "Hitit Kültüründe Deniz" başlıklı projenin ilk sonuçlarına yer veren bu çalışma, dini metinlerden yola çıkarak Hitit kültüründe deniz olgusunun sosyokültürel rolünü ve önemini incelemeyi amaçlamaktadır.

The Hittite state, with its core in the heartland of Anatolia, pursued an expansionist policy that succeeded in exerting control and influence, to various degrees, over the lands extending from the Aegean coast of Anatolia on the west to the eastern frontiers of modern Iran on the east as well as to the Black Sea on the north and to the Mediterranean on the south. Thus, the Hittites flourished for about 450 years on the Anatolian peninsula surrounded by the sea on three sides. The sea, therefore, not only was an important element of trade and political endeavors, but it also played a considerable role in Hittite culture. There are many religious texts genres such as myths, rituals and festivals in which the sea, commonly indicated by means of Sumerian A.AB.BA and Hittite aruna-, was provided with agency. Among these there are at least two rituals and a festival performed for the sea as well as multiple myths including the Hurrian cycle of Kumarbi in which the personified sea plays a relevant role. The paper aims at investigating the role of the sea in Hittite culture in the light of the religious texts, presenting the first results of the project "The Sea in Hittite Culture" supported by Koç University Suna&İnan Kıraç Research Center for Mediterranean Civilizations (AKMED).

Priene Demeter Kutsal Alanı ve Ritüelleri

Priene Demeter Sanctuary and Rituals

Araş. Gör. Dr. Göknuş ÇETİNKAYA

Kastamonu Üniversitesi

Priene kenti, MÖ 4. yüzyıl ortalarında Mykale Dağı'nın güney yamacında yeniden kurulduktan sonra ilk inşa edilen kutsal alanlardan biri Demeter ve Kore'ye adanmıştır. Kentte Demeter ve Kore kültü, arkeolojik, epigrafik ve nümizmatik buluntular yoluyla kanıtlanmıştır. Bu tanrıçalar bereket ve üremeye bağlantılı görülmüş, Prieneli kadınlarca kendilerine uzun bir dönem tapınılmıştır. Planının benzerine henüz başka yerde rastlanılmamış bir tapınak ile sunak ve çeşme gibi yapıların yer aldığı kutsal alanda ritüeller için de açık bir orta alan ayrılmıştır. Tapınak kentin yukarı noktasında, bilhassa Prieneli kadınların dinsel ritüellerini daha rahat yapabilmesi için doğanın içinde, kent merkezinden biraz uzaktadır. Kutsal alanda dişil özelliklere sahip birçok terrakotta figürin ele geçmiştir. Hydrophoroslar, dansçılar, Baubo olarak isimlendirilen bereket cinleri ve çıplak oturan kadınlar en sık rastlanan terrakotta örneklerdir. Demeter bayramlarında dişil özellikteki bu figürinlerin kullanılmasıyla kadınların doğurganlığının artacağına inanılmıştır. Dansçı figürinlerin varlığı, törenlerin içeriği hakkında bir miktar bilgi vermektedir. Ayrıca Demeter'e kurban edilen domuzun da terrakotta örnekleri mevcuttur. Alanda bulunan domuz kemikleri, kurban/adak kuyusu ve diğer buluntular Thesmophoria'larda kutsal alanda toplanan kadınların, tanrıçalarına domuz kurbanı yaparak ve bazı figürinleri ona adayarak danslar eşliğinde ritüellerini gerçekleştirdiklerini gösterir. Bu çalışmada Antik Çağ'ın önemli bir İon kenti olan Priene'de Hellenistik ve Roma Döneminde tapınılan tanrıçalardan Demeter ve Kore'nin kutsal alanı, ritüel ile törenlerinin içeriği, din personeli ve adak nesnelere değerlendirilecektir.

After the city of Priene was re-established on the southern slope of Mykale Mountain in the middle of the 4th century BC, one of the first built sanctuaries was dedicated to Demeter and Kore. The cult of Demeter and Kore in the city has been proven through archaeological, epigraphic and numismatic finds. These goddesses were associated with fertility and reproduction, and were worshipped for a long time by the women of Priene. An open middle area was also left for rituals in the sanctuary, where structures such as a temple, the plan of which has not yet been encountered elsewhere, and altar and fountain are located. The temple is at the upper point of the city, probably so that the women of Priene can perform their religious rituals more comfortably in nature and a little far from the city center. Many terracotta figurines with feminine features were found in the sanctuary. Hydrophoros, dancers, genies of fertility called Baubo, and women sitting naked are the most common examples of terracotta. It was believed that the fertility of women would increase with the use of these feminine figurines in Demeter festivals. The presence of dancer figurines gives some information about the content of the ceremonies. There are also terracotta samples of the pig sacrificed to Demeter. Pig bones, sacrifice/votive pit and other finds found in the area show that women gathered in the sanctuary in the Thesmophorias performed their rituals accompanied by dances by sacrificing pigs to their goddesses and dedicating some figurines to her. In this study, the sacred area, the content of rituals and ceremonies, religious personnel and votive objects of Demeter and Kore, one of the goddesses worshipped in the Hellenistic and Roman Periods in Priene, an important Ionian city of Antiquity, will be evaluated.

Roma Döneminde Pontifex Maximus İkonografisi

Iconography of Pontifex Maximus in the Roman Perod

Dr. Durmuş ERSUN

Mardin Artuklu Üniversitesi

Pontifex Maximus, Roma'da din kurumlarından Pontifler kurulunun yöneticisidir. Pontifex maximus Latince kökenli bir kelime olup Türkçe karşılığı başrahiptir. Din kurumunun geleneksel kurucusu Numa Pompilius'tur. Pontifex Maximus'un geleneksel ikamet yeri Roma'da Palatin tepesinin yamacında yer alan bir domus olarak belirtilmektedir. Söz konusu domus içerisinde başrahibin yardımcılar için hazırlanan odalar da mevcuttur. Kurulun üyelerinin toplantı yeri ise Roma forum alanındadır. Kurulun başlıca görevi yetkililer ya da şahısların talepleri ve resmi kararları hakkında genel olarak kült aksiyonlarının etkisinde ve doğruluğunda değer takdirinde bulunarak onlara öğütler vermektir. Bunun yanı sıra, günlük yaşam içerisinde gerçekleşen önemli olayların notları annales maximiler, pontifex maximusun kontrolünde onun kâtipleri tarafından tutulmuştur. Cumhuriyet Döneminde Patricus olarak adlandırılan seçkinlerden oluşan pontifler kurulunun üyeleri pleb olarak adlandırılan bir grupta rekabet eder durumdaydı. Roma toplumunda sınırlı vatandaşlık hakkına sahip Pleb olarak nitelendirilen gruptan kişiler patricuslar karşısında güçleniyordu. Pleblerin MÖ 300 yıllarında pontifler kurulu-na katılması patricus sınıfının mutlak otoritesini kırmıştır. Kurul, MÖ 44 yılında senatonun kararı ile Iulius Caesar ailesinin makamının kapsamına dâhil edilmiştir. Lepidus'un ölümünden sonra Gratianus Dönemine kadar imparatorluğun itibarlı parçası olarak sabit bir şekilde kalmıştır. Çalışmada dini bir unsurun göstergesi olarak başrahiplik olgusunun Roma Dönemi buluntu örnekleri üzerinden incelemek ortaya konulması amaçlanmıştır.

High priests are called as a pontifex maximus in the Roman Period. Pontifex maximus is the director of the pontifs committee, one of the religious institutions in Rome. Pontifex maximus is a word of Latin origin. Numa Pompilius is traditional founder of the religious institution. The traditional residence of pontifex maximus is stated as a domus located on the slope of the Palatine hill in Rome. There were also rooms for asistant of the high priest in the domus area. Committee members were meeting in the Rome forum. The committee took the request and official decisions of the authorities or individuals. According to the cult organizations, the demands would be finalized. The committee also noted important events in daily life. These records were called annales maximi in the Roman Period. The Council was opened only to patricians until 300 BC. With the addition of four plebs to the consul after 300 AD, the sole authority disappeared. The council had been gathered under the authority of Iulius Caesar's family from 44 BC by decree of Senate. After the death of Lepidus, it remained a part of the empire until the reign of Gratianus. In the study, it is aimed to interpret phenomenon of the high priest as an indicator of a religious element through the examples in the Roman Period.

Çorum Coğrafyasında Yer Alan Kutsal Alanlar ve Arkeolojik Veriler

Holy Places of Çorum Landscape and Archeological Evidences

Dr. Ozan ÖZBUDAK
Hitit Üniversitesi

Çorum Tarihöncesi Dönem Yüzey Araştırması kapsamında Çorum'un Merkez ve Alaca ilçelerine bağlı köyler ve çevresinde arkeolojik çalışmalar 2020 yılından bu yana sürdürülmektedir. Bu araştırmalar esnasında türbe, yadır ve ziyaret yeri gibi isimler verilen ve yöre insanı tarafından kutsallık atfedilegelmiş olan çok sayıda mevkii ile karşılaşmıştır. Söz konusu mevkiiiler yüksek sivri bir kaya kütlesinin zirvesinde olabileceği gibi, meşe ve ardıç gibi yaşlı olanların bulunduğu yerler, tümülüs ve höyük gibi alanların üstünde de yer almaktadırlar. Bölge gezilirken coğrafi anlamda kolaylıkla seçilebilen bu mevkiiiler eski insan topluluklarının da ilgisini çekmiş olmalı ki hemen yakınlarında tarihöncesine kadar uzanan derin bir yerleşim geçmişi tespit edilebilmiştir. Söz konusu kutsal alanlar Ulaştıran Baba, Tutbaba ve Gözükızıl Ana gibi yerel karakterlerle olduğu kadar Kerebi Gazi, Melikgazi gibi tarihi karakterler de ilintili bir biçimde günümüze kadar ulaştıkları anlaşılmaktadır.

"Çorum Prehistoric Survey" research project conducted in Çorum Province's Merkez and Alaca district since 2020. During this survey project our team came across entombed saints, turbes and gathering places for feasting and different kind of holy places attributed by modern day local people. This places can be associate with peak of hills, old monumental trees such as oak and juniper and also can be found on top of ancient tumulis and mounds. Apparently, this geographical landmarks which can be easily distinguished in the landscape, attracted by ancient societies that they habitated nearby those geographical units since prehistoric times. This holy places can be related with local figures such as Ulaştıran Baba, Tutbaba and Gözükızıl Ana and also historical fígures or heroes like Kerebi Gazi and Melik Gazi which still important for modern peoples mind and reach the present day.

Grek Büyü Papirüslerinde Zaman ve Mekan

Time and Place in Greek Magical Papyri

Araş. Gör. Dr. Ahmet TÜRKAN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

MS II-V.yüzyıllar arasına tarihlenen ve büyük çoğunluğu Mısır ve Levant bölgelerinde bulunmuş olan ancak içerdđi büyüler Akdeniz dünyasının tamamında uygulanan Grekçe büyü papirüsleri, antik dönemin dinsel düşünce ve yaşamını belki de en şeffaf şekilde yansıtan metinlerdir. Anadolu, Mezopotamya, Mısır, Yunan ve Levant kültürlerinin senkretik unsurlarını taşıyan bu metinlerde yer alan büyü uygulamalarının başarıyla sonuçlanması için bazı koşulların ve bileşenlerin varlığı gereklidir. Büyünün uygulanacağı zaman ve mekân bu koşullardan ikisidir ve oldukça kritik bir öneme sahiptir. Bu iki koşul, büyü çeşitlerine göre farklılık göstermektedir. Bunun için horoskoplar ve takvimler oluşturulmuş ve böylece büyüün yapıldığı zaman ile büyüün amacı, hangi tanrı ya da tanrıçaya yakararak ve ne şekilde yapılacağı arasındaki ilişki kesin şekilde belirlenmiştir. Ayrıca büyü törenlerinin yapılacağı zamanlar; "şafak", "öğle", "günbatımı", "gece" gibi daha basit belirteçlerle de ifade edilmiştir. Büyünün gerçekleştirildiği mekanlar ise genel olarak ikiye ayrılmıştır: günlük kullanım mekanları ve mistik mekanlar. Ev, odalar, çatı, avlu gibi alanlar büyülerin yapıldığı kişisel mekanlardır ve ilk gruba girerler. Mistik mekanlar arasında ise büyüün çeşidi, büyüde yer alan tanrı, tanrıça ve ruhlar ile doğrudan ilişkili olarak tapınaklar ve mezarlıklar gibi dinsel önem taşıyan yerlerin yanında, savaş alanları ve gladyatör oyunlarının oynandığı amfiteyatrolar gibi "kan dökülen" yerler bulunmaktadır. Bu bildiride büyülerin nitelikleri ile büyülerin uygulandığı zaman ve mekân arasındaki ilişkiyi, papirüslerden örneklerle ve Grek- Roma yazınında yer alan bazı büyü sahneleri ile kıyaslanarak açıklamaya çalışacağız.

Greek magical papyri, dating between the II-V centuries AD and most of them found in Egypt and the Levant but practiced throughout the Mediterranean world are perhaps the texts that reflect the religious thought and life of the ancient times in the most transparent way. The existence of certain conditions and components is necessary for the success of the magical practices in these texts, which are syncretic combination of Anatolian, Mesopotamian, Egyptian, Greek and Levant cultures. When and where magic will perform are two of these conditions, and have critical importance. These two conditions differ according to the types of magic. For this, horoscopes and calendars were designed and so the relationship between the time of the magical practice and the purpose of the magic, deities to be invoked during the practice and magical performance, was strictly determined. In addition, the time of magical practice is expressed with simpler descriptors such as "dawn", "noon", "sunset", "night". The places where the magic is performed are generally divided into two: daily places and mystic places. Places such as the house, rooms, roofs, courtyards are personal places where magic are practiced and they are belonging to the first group. Among the mystic places, there are "bloody places" such as battlefields and amphitheater where gladiator games are played as well as places which have religious importance as temples and cemeteries as directly related to the type of magic and deities involved in the magical practice. In this paper, we will try to explain the relationship between the characteristics of magical rituals and the time and place of the magical practice by comparing them with some examples from papyrus texts and some magical scenes in Greco-Roman literature.

Hitit Dini Törenlerinin İslam Diniyle Benzerlikleri Ve Günümüz Yaşayan Anadolu Kültürüne Yansımaları

The Similarities Of The Hittite Religious Ceremonies With The Religion Of Islam And Their Reflections On The Living Anatolian Culture Of Today

Öğr. Gör. Arif KUMAŞ
Hitit Üniversitesi

Hititler, Anadolu'ya M.Ö. ikinci binyılda gelmişlerdir. O dönem Anadolu'da bulunan diğer kavimleri de tahakkümü altına alarak Anadolu'da ilk merkezi idareyi kurmuşlardır. Hitit inancına göre Hitit ülkesi tanrılara aittir ve insanlar ve krallar tanrılara hizmet etmekle yükümlüdürler. Çoğunluğu başkent Hattuşa'dan olmak üzere günümüze ulaşan çivi yazılı belgelerin büyük bir kısmını "dini metinler" in oluşturması, Hititlerin dine verdikleri önemin göstergesidir. Bu belgelere göre Hitit dini, her birinin kendine ait kültleri, tapınakları ve tanrıları olan yerel dinler ile başkent Hattuşa'ya bağlı krallık devlet dininden oluşan çok tanrılı (politeizm) bir yapıya sahiptir. Hititlere ait birçok belgede "Bin tanrılı ülke" ifadesi geçmektedir.

Hititler döneminde oluşturulan dini ve kültürel öğeler, o dönem Anadolu insanı tarafından benimsenmiş, günümüze kadar da varlığını devam ettirmiştir. Dini ve kültürel benzerliklerin önemli bir nedeni, kültürlerin aynı coğrafi bölgede hüküm sürmüş olmalarındandır.

Hitit dini ile İslamiyet arasında, tanrıyı şahit vererek yemin etme, meydana gelen her olayın tanrı etkisiyle meydana geldiğine inanma, belli bir konuda tanrıdan cevap almak için rüyaya yatma, dini ve sosyal hayatta bedensel ve ruhsal temizliğin gerekliliği gibi dini kural ve ritüellerdeki benzerliklerdir. Kültürel benzerlikler ise, büyü ve fal varlığı, boynuzlu hayvanların koruyucu unsur olarak kabul edilmesi, üçgen formunda nesnelere nazara karşı koruduğu inancı, ilkbahar aylarında yapılan bazı bayram kutlama ritüelleri, kültürel değerler olarak benzerlik göstermektedir.

The Hittites came to Anatolia in the 2nd millennium BC. By dominating other tribes in Anatolia at that time, they established the first central administration in Anatolia. According to the Hittite belief, the Hittite country belongs to the gods and people and kings are responsible for serving the gods. The fact that "religious texts" constitute a large part of the cuneiform documents that have survived to the present day, most of them from the capital Hattusha, is an indication of the importance that the Hittites gave to religion. According to these documents, the Hittite religion has a polytheistic structure consisting of local religions, each of which has its own cults, temples and gods, and the state religion of the king, who is affiliated with the capital Hattusha. In many documents belonging to the Hittites, the phrase "country with a thousand gods" is mentioned.

The religious and cultural elements created during the Hittite period were adopted by the Anatolian people of that period and continued to exist until today. An important reason for religious and cultural similarities is that cultures have prevailed in the same geographical area.

Taking an oath by giving God as a witness between the Hittite religion and Islam, believing that everything that happens is caused by the influence of God, wanting to dream in order to get an answer from God on a certain subject, are similarities in religious rules and rituals, such as the necessity of physical and spiritual cleanliness in religious and social life. If cultural similarities, existence of magic and fortune telling, the acceptance of horned animals as protective elements, the belief that triangular-shaped objects protect against the evil eye, Some holiday celebration rituals performed in the spring months show similarities as cultural values.

Hitit Bayram Törenlerinde Ziyafet

Feast in the Hittite Festivals

Araş. Gör. Nazan ÖZDEMİR

Ankara Üniversitesi

Hititlere ait çivi yazılı tabletlerin yoğunlukla çıkarıldığı şehir başkent Hattuša ve bu tabletlerin içeriklerine göre en çok karşılaşılan metin grubu bayram metinleridir. Kendilerini “Bin Tanrılı” olarak nitelendiren bir kültürün tanrılara tapınmak için çok sayıda bayram kutlaması doğal olarak kaçınılmazdır. Ancak Hitit bayram törenlerinin sadece tanrıları memnun etmek adına düzenlenmediğini, bunların aynı zamanda kraliyet ailesinin halkın belli kesimiyle bir araya geldiği şenlik zamanları olduğunu imgelemek gerekir. Adakların tanrılara sunulmasının yanı sıra törene katılanlar da ikramlardan almış, ziyafete eşlik etmişlerdir. AN.TAĖ.ŞUM^{SAR}, nuntariyaşha, KI.LAM, purulliya, ^{EZEN}haşşumaş gibi bayram törenlerinde ziyafet olarak nitelenebilecek sahneler görmek mümkündür. Bu çalışmada, ilgili metin yerleri verilerek, Hitit bayram kutlamaları sırasında kurulan sofraların nasıl olduğunun, ne tür yiyecek ve içeceklerin yenilip içildiğinin tespiti sağlanmaya çalışılacaktır. Ayrıca bayram törenlerinde tanrılara hayvanların hangi kısımlarının ve hangi yiyeceklerin kurban olarak sunulduğu, hangilerinin ise kraliyet ailesi tarafından tüketildiği incelenecektir.

The capital city is Hattuša, where cuneiform tablets belonging to the Hittites were mostly discovered. According to the subjects of these tablets, the most common text group is the festival texts. It is common for a culture that calls itself “The Thousand Gods” to celebrate numerous festivals to worship the gods. However, we can imagine that the Hittite festivals were not only organized to please the gods, but also that these festivals were festive times when the royal family came together with certain parts of the population. In addition to giving the offerings to the gods, the participants of the festival accompanied the feast. It is possible to see scenes that can be described as feasts in festivals such as AN.TAĖ.ŞUM^{SAR}, nuntariyaşha, KI.LAM, purulliya, ^{EZEN}haşşumaş. In this study, by giving the relevant texts, it will be tried to determine how the tables set during the Hittite festivals were, what kind of food and drinks were eaten and drunk. In addition, it will be examined which parts of animals and which foods were offered as sacrifices to the gods during the festivals, and which ones were consumed by the royal family.

Dini Yapılarda Mekan Algısı

Space Perception In Religious Buildings

Öğr. Gör. Yeliz ÖZTÜRK

Hitit Üniversitesi

Geçmişten günümüze kadar çeşitli aşamalardan geçmiş olan mekan kavramı tarihin her döneminde insanoğlunun hayatında önemli bir yere sahip olmuştur. Mekan aslında çeşitli öğelerin bir araya geldiği, kullanıcısıyla tamamlanan tanımlı bir boşluktur. Mekanlar insan ilişkilerinin gerektirdiği donatıları içinde barındıran, sınırları belli olan değişken ve dinamik bir kavramdır. İnsanın farklı ihtiyaçlarına cevap verebilmesi ve farklı fonksiyonlar oluşturulabilmesi onun değişken ve dinamik yapısını vurgulamaktadır. Göbeklitepe'den bu yana insanoğlu çeşitli nedenlerden dolayı bir araya gelmiş ve bu geliş amaçları yaşadıkları alanı şekillendirmiştir. Dini törenler ve bu törenlerin icra edildiği dini mekanlar da yaşamın doğal döngüsü içinde insanları bir araya getiren unsurlardan bir tanesidir. Tapınma ihtiyacı ve inanılan dinin gereklerini yerine getirme isteği, insanoğlunun dinî mekân inşa etme ve tasarım yapma gereksinimini doğurmuştur. Dini yapılar, ait olunan din ve mezheplerin temel ilke ve özelliklerine (dini törenlerin yapılaş biçimleri, dua etme ritüelleri vd.) göre planlanmakta ve tasarlanmaktadır. Çeşitli din ve inançların sahip oldukları fiziksel, psikolojik ve sosyal nitelikler ve etkiler dini mekanın tasarımının oluşmasında kilit bir öneme sahiptir. Bu bağlamda; gerek dünyanın ilk tapınağı olan Göbeklitepe, gerekse cami, kilise, sinagog gibi günümüzdeki çeşitli dini yapılar incelendiğinde, bu dini mekanların sahip oldukları tasarımların birbirinden farklı olduğu açıkça görülmektedir. Bu farklılıklar, dini mekan algısının dışı vurumunun çeşitli yansımalarıdır. Bu çalışma, dini yapılarda mekan algısını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

The concept of space, which has passed through various stages from the past to the present, has had an important place in the life of human beings in every period of history. Space is actually a defined space where various elements come together and is completed with the user. Spaces are a variable and dynamic concept that includes the equipment required by human relations and has definite boundaries. The fact that people can respond to different needs and create different functions emphasizes its variable and dynamic structure. Since Göbeklitepe, human beings have come together for various reasons and these purposes have shaped the area they live in. Religious ceremonies and the religious places where these ceremonies are performed are also one of the elements that bring people together in the natural cycle of life. The need for worship and the desire to fulfill the requirements of the religion believed have led to the need for human beings to build and design religious places. Religious buildings are planned and designed according to the basic principles and characteristics of the religions and sects to which they belong (the way religious ceremonies are performed, the rituals of praying, etc.). The physical, psychological and social qualities and effects of various religions and beliefs have a key importance in the formation of the design of the religious space. In this context; when the world's first temple, Göbeklitepe, and today's various religious buildings such as mosques, churches and synagogues are examined, it is clearly seen that the designs of these religious places are different from each other. These differences are various reflections of the expression of religious space perception. This study was carried out to reveal the space perception in religious buildings.

Egeria'nın Günlüklerinde Anadolu'nun Kutsal Mekanları

Sacred Places of Anatolia in Egeria's Diaries

Dr. Öğrencisi Deniz AKDENİZ

Akdeniz Üniversitesi

Roma imparatoru 1. Constantinus'un annesi Helena'nın kutsal topraklara yolcuğundan yaklaşık altmış yıl sonra Egeria adındaki İspanyol bir rahibe Anadolu'daki birçok lokasyonu da içeren 3 yıllık hac yolculuğuna çıkmıştır (381-384). Bilinen ilk Hristiyan hacılardan biri olan Egeria (Etheria) Doğu Akdeniz coğrafyasında bulunan en önemli hac merkezlerini ziyaret etmiş ve ziyaret ettiği kentleri, kiliseleri yazmıştır. Bu metin Hristiyan hac ziyaretinin en eski anlatımıdır. Orijinali günümüze ulaşmayan metnin çeşitli kopyalarından günümüze kalanlar o dönemdeki hac yolculuğunun ve kutsal toprakların tasviri açısından büyük önem taşımaktadır. Egeria'nın tutmuş olduğu hac günlükleri; Anadolu'daki ilk Hristiyanlık merkezlerinin, Hristiyanlık litürjisinin, keşiş yaşamının, Akdeniz'deki erken Hristiyanlık tarihi coğrafyasının, dinsel seyahatin, yolculuk yazılarının Geç Antik Çağ'daki durumunu bilmemiz açısından oldukça önemli bir belgedir. Egeria'nın yazmış olduğu bu hac günlüklerinin orijinali günümüze kadar ulaşmamıştır. Eserin bir bölümünün kopyası ise G. F. Gamurrini tarafından Arezzo'da, "Brotherhood of St. Mary" adlı manastırda, 1884'te bulunmuştur. Egeria'nın üç yıllık hac yolculuğunu ve güzergahlarını anlattığı eseri Akdeniz coğrafyasındaki diğer lokasyonların yanı sıra Anadolu'daki, İncil'de ve Hristiyanlık geleneğinde kutsal addedilen yerler ile ilgili birçok bilgi barındırmaktadır. Çünkü Egeria Doğu Akdeniz'deki neredeyse tüm Hristiyanlık hac merkezlerini ziyaret etmiştir. Elimizde bulunan metin Egeria'nın Sina Dağı'na yaklaşması ile başlayıp Constantinopolis'te sona eren yolculuğunu kapsamaktadır. Egeria'nın Anadolu'da Antiocheia (Antakya) ile başlayan seyahati; Batanis (Suruç), Edessa (Urfa), Harran, Fadana (Paddan Aram), Tarsus, Soli Pompeiopolis (Mezitli), Korykos (Kızkalesi), Seleucia (Silifke), Chalcedon (Kadıköy) ile devam etmiş ve Constantinopolis'te (İstanbul) sona ermiştir. Egeria, Anadolu'daki bu merkezlerin kutsal alanlarını ve dinsel törenlerini ayrıntılı bir şekilde tasvir etmiştir. Bu yüzden elimizdeki metin, Anadolu'daki bazı erken Hristiyanlık merkezlerinin dini yapıları ve törenleri ile ilgili eşsiz bir kaynak niteliği taşımaktadır.

About sixty years after Helena, mother of the Roman Emperor Constantine 1, traveled to the holy land, a Spanish nun named Egeria embarked on a 3-year pilgrimage, including many locations in Anatolia (381-384). Egeria (Etheria), one of the first known Christian pilgrims, visited the most important pilgrimage centers in the Eastern Mediterranean geography and wrote down the cities and churches she visited. This text is the oldest narrative of the Christian pilgrimage. The remains of various copies of the text, the original of which has not survived, are of great importance in terms of the depiction of the pilgrimage and the holy land at that time. The pilgrimage diaries kept by Egeria are a very important document in terms of knowing the status of the first Christian centers in Anatolia, the Christian liturgy, the monk's life, the geography of early Christian history in the Mediterranean, religious travel, travel writings in Late Antiquity. The original of these pilgrimage diaries written by Egeria has not survived to the present day. A copy of a part of the work was found by G. F. Gamurrini in Arezzo, in the monastery called "Brotherhood of St. Mary", in 1884. Egeria's work, which describes her three-year pilgrimage journey and routes, contains a lot of information about other locations in the Mediterranean geography, as well as places in Anatolia that are considered sacred in the Bible and in the Christian tradition. Because Egeria has visited almost all the Christian pilgrimage centers in the Eastern Mediterranean. The text we have covers Egeria's journey, which began with her approach to Mount Sinai and ended in Constantinople. Egeria's journey in Anatolia, which started with Antiocheia (Antakya); it continued with Batanis (Suruç), Edessa (Urfa), Harran, Fadana (Paddan Aram), Tarsus, Soli Pompeiopolis (Mezitli), Korykos (Kızkalesi), Seleucia (Silifke), Chalcedon (Kadıköy) and has ended in Constantinopolis (Istanbul). Egeria has described the sacred areas and religious ceremonies of these centers in Anatolia in detail. For this reason, the text we have is a unique source related to the religious structures and ceremonies of some early Christian centers in Anatolia.

Hitit Dini Törenlerinde Dans Yoluyla Tanrıya Ulaşmak

Reaching God Through Dance in Hittite Religious Ceremonies

Dr. Öğrencisi Ferda GÖKÇE TURGUT

Hitit Üniversitesi

Antik çağlardan itibaren dans; din adamlarının ya da sıradan insanların tanrıya ulaşmak amacıyla grup olarak veya tek başlarına yaptıkları bir eylem olmuştur. Eskiçağlarda insanlar, anlamlandırmakta güçlük çektiği olayları doğaüstü nedenlere bağlamışlardır. Bu durum sonucunda görünen veya görünmeyen varlıkları önce kutsallaştırmış sonrasında da tapınarak onlar adına bayram ve ritüeller düzenlemişlerdir. Kutsanan varlıklara adanan ve onları memnun etmek için düzenlenen söz konusu bayram ve kutsal törenler gerçekleştirilirken dans, müzik, akrobasi, av, yemek yemek ve çeşitli teatral şovlar da bu kutlamaların bir parçası olmuştur.

Söz konusu etkinlikler, Hitit dini törenlerinin ve bayramlarının da ayrılmaz bir parçasıdır. Bu çalışmada, Hitit dini törenlerinde yapılan etkinliklerde insanların, müzik eşliğinde ya da müzik olmadan yaptığı hareket, jest ve dansların nasıl kutsallaştırıldığı incelenecektir.

Dance since ancient times; It was an action that religious men or ordinary people did as a group or alone in order to reach God. In ancient times, people attributed the events that they had difficulty in making sense of to supernatural causes. As a result of this situation, they first sanctified the visible or invisible beings, then worshiped them and organized feasts and rituals on their behalf. Dance, music, acrobatics, food and various theatrical shows were also a part of these celebrations on the feasts and holy days dedicated to the blessed beings and held to please them.

These events are an integral part of Hittite religious ceremonies and festivals. In this study, it will be examined how the movements, gestures and dances of people in the activities performed in Hittite religious ceremonies were sanctified with or without music.

Halimhâne Kültürü ve Ritüellerin Oluşmasına Yesevîlik Rolü

The Role of Judaism in the Formation of Cooking Cultural Rituals

Uzman Sinan DOĞAN

Millî Eğitim Bakanlığı

Kültür tarihinde yemek, biyolojik bir faaliyet ve metafizik âlemlerle bağlantılı bir iletişim vesilesi olarak değerlendirilmiştir. Anadolu dini hayat yapılışında, insanların biyolojik ihtiyaçlarını karşılayan besinler, aynı zamanda şifa ve bereket manevi bir boyut taşımaktadır. Bu nedenle halimhâneye özel bir önem atfedilmiş ve yemeğin her aşamasında ritüeller geliştirilmiştir. Halimhânedeki kullanılan nesnelere, kutsallıkla ilişkilendirilmiştir. Bu nedenle halimhâne maddî ve manevî kültür haline gelmiştir. Yesevîlikte halimhâne eğitim ocağı olarak tanımlanmıştır. Halimhânedeki kullanılan eşya ve yiyecekler, dini hayatta değerler sisteminin oluşturmuştur. Yesevîlik'te "sofra açmak" ve "ekmek bölüştürmek" "tâc ve hırka giymek" gibi manevî iktidarı temsil eden ve yetkinliği ifade eden âlâmetler olarak kabul edilmiştir. Halimhâne ve sofraya yemekle ilgili âdet ve uygulamalar, Yesevîlik eğitim sisteminde önemli bir yer tutmuştur. Yesevîlikte yemek kültürü, insanın ruhen ve aklın beslenmesi ve marifete yaklaşmasıdır. Anadolu dini yapılışında sofraya, insanları bir araya getiren bir muhabbet ve kardeşlik meclisi olarak görülmektedir. Aynı zamanda bal, yağ ile birlikte şeriat ve tarikatın ahenkli birlikteliğini ifade edilmesidir. Halimhânedeki kullanılan nesnelere hakkında derûnî temsillerle, ritüel kültürü oluşmuştur. Dini hayatta, kendine özgü temsili bir dil oluşmuştur. Halimhâne mihrinde gelişen kolektif bellek, ortak bir mekân ve sembolik anlam dünyası, yaşatılan ritüeller şeklinde canlı tutulmuştur. Bu itibarla Türk kültüründe, demirin kutsallığıyla birleşen kazanın, yeniden doğuş ve ateşe hükmetme şeklinde sosyal ritüeller gelişmiştir. Su, ateş, ağaç, demir ve toprak ile ilgili kutsallık, "kara kazan" simgesiyle halimhâne kültürüne taşınmıştır. Kutsal kazanın devrilmesi, kıyametin kopması anlamında semboller yüklenmiştir. Hurma ve benzeri besinler, ilâhî marifet, mevhibeler, manevî haller, müşâhede ve mükâşefe olarak tanımlanmış, sembolik ritüeller oluşmuştur. Halimhânedeki uygulama ve merasim alanında, kendine özgü din, terminoloji oluşmuştur. Anadolu'da halimhâne ve besinlerin sembolik bir değer kazanmasında ve ritüellerin gelişmesinde Yesevîlik rolünün temellendirilmesi amaçlanmıştır.

In the history of culture, food has been evaluated as a biological activity and a means of communication related to the metaphysical realm. In the religious life structure of Anatolia, foods that meet the biological needs of people, as well as healing and abundance, carry a spiritual dimension. For this reason, a special importance was attached to the carpet and rituals were developed at every stage of the meal. Objects used in Halimhane are associated with holiness. For this reason, the carpet has become a material and spiritual culture. In Yesevîlik, the carpet house was defined as a training center. The goods and food used in the carpet house formed the value system in religious life. In Yesevîlik, "opening the table" and "spreading bread" were accepted as signs representing spiritual power and expressing competence, such as "wearing a crown and a cardigan". The customs and practices related to Halimhâne, table eating, had an important place in the Yesevî education system. The food culture in Yesevîlik is the spiritual and mental nourishment of people and their approach to ingenuity. In the religious structure of Anatolia, the table is seen as a meeting of love and brotherhood that brings people together. At the same time, it is the expression of the harmonious coexistence of sharia and sect with honey and oil. With the deep representations of the objects used in the carpet, a ritual culture has been formed. In religious life, a unique representative language has emerged. The collective memory, a common space and a world of symbolic meaning that developed on the axis of Halimhane, were kept alive in the form of rituals. In this respect, social rituals have developed in Turkish culture in the form of cauldron, rebirth and domination of fire, combined with the sanctity of iron. The sanctity of water, fire, wood, iron and earth was carried to the Halimhane culture with the symbol of "black cauldron". Symbols are loaded in the sense of the overthrow of the holy cauldron and the breaking of the apocalypse. Dates and similar foods were defined as divine ingenuity, blessings, spiritual states, observation and mukâşefe, and symbolic rituals were formed. In the field of practice and ceremonies in the Halimhâne, a unique religion and terminology were formed. It is aimed to establish the role of Yesevî in the development of rituals and the symbolic value of halimhâne and food in Anatolia.

Katır Kunnadan İsmail Dede Türbesi Özelinde Hitit Ritüellerinin Günümüze Yansımaları

Reflections of Hittite Rituals to Today in the Special of Katır Kunnadan İsmail Dede Tomb

Bilim Uzmanı Gülgün HOŞNUT GÖL

Diyanet İşleri Başkanlığı

Anadolu toprakları binlerce yıldır nice medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Bu medeniyetler içerisinde en önemlilerinden birisi olan Hititler de bu kadim topraklarda varlığını sürdürmüş ve kendisinden sonrasında da büyük bir etki bırakmıştır. Anadolu'da ve de özellikle Çorum bölgesinde, Hititler tarafından yapıldığı bilinen bazı dinî ritüeller ile günümüzde kız isteme, söz, nişan, beşik kertme, adak kurbanı gibi birtakım geleneksel uygulamaların esasında benzerlikler arz ettiği görülmektedir.

Birçok medeniyette olduğu gibi Bin Tanrılı Hititler döneminde de krallar ve önemli din adamlarının mezarları kutsal sayılır, ölen kişilerin ruhlarına gereken tazimde bulunulmaması durumunda türlü musibetlerle insanlara zarar vereceklerine inanılırdı. Hititlerin dağlara kutsallık atfetmeleri sebebiyle günümüze ulaşan ve onların eseri olduğu tespit edilen kabartmalarda merdivenle yukarıya tırmanan figürlerin tanrıya yakın olma amacını güttüğü ifade edilmektedir. Diğer taraftan dağların tanrıların mekânı olduğuna ve ölen kralların da oralarda yaşadığına inanmaktadırlar. "Kral Tuthaliya'nın düzenli olarak avlandığı, Saluwanta dağına bir erkek keçi bıraktığını" ifade eden metinlerde Hititlerin tanrısal dağlara ekmek çiğner sunduğu da belirtilmektedir. Buradan da Hititlerin geleneksel olarak dağlara bazı kurbanlar sundukları kanaati hâsıl olmaktadır.

Günümüzde Hititlere ait bu geleneğin bir yansıması olabileceği belirtilen ve Dodurga ilçesinde bulunan Katır Kunnadan İsmail Dede Türbesi'nin konumu ve bu türbe ile ilgili ritüeller Hitit uygulamalarına benzerliği yönünden dikkat çekmektedir. Bu tebliğin amacı da bu türbede yapılan ritüellerle Hitit ritüellerinin bir karşılaştırmasını yapmaktır.

Anatolian lands have hosted many civilizations for thousands of years. The Hittites, one of the most important of these civilizations, also continued their existence in these ancient lands and left a great influence on the people after them. It is seen that some of the religious rituals known to have been performed by the Hittites in Anatolia and especially in the Çorum region, and some traditional practices such as asking for a girl, promise, engagement, cradle notch, votive sacrifice, are essentially similar.

As in many civilizations, the tombs of kings and important clergy were considered sacred during the Hittites period with a thousand gods, and it was believed that if the souls of the deceased were not compensated, they would harm people with various misfortunes. It is stated in the reliefs that have survived due to the Hittites ascribing sanctity to the mountains and which are determined to be their work, that the figures climbing up the stairs aim to be close to God. On the other hand, they believe that the mountains are the abode of the gods and that their deceased kings also lived there. It is also stated in the texts that "King Tuthaliya hunted regularly and left a male goat on Saluwanta mountain" and that the Hittites offered bread and liver to the divine mountains. From this, it is concluded that the Hittites traditionally offered some sacrifices to the mountains.

The location of the Katır Kunnadan İsmail Dede Tomb in Dodurga district, which is stated to be a reflection of this tradition belonging to the Hittites today, and the rituals related to this tomb attract attention in terms of its similarity to Hittite practices. The aim of this paper is to compare the rituals performed in this tomb with the Hittite rituals.

www.dinitorenler.hitit.edu.tr

